

מנוחה ושמחה

יצא לאור לרגל השבת התאחדות ד'שיבה ומתיבתא "תורת אמת" ד'ראדשיץ בשבת קודש פרשת כי תבוא ח"י אלול תשע"א לפ"ק

◆ ימי אלול ◆

הנה הראשונים נתנו סימן לחדש אלול בראשי תיבות מהפסוק (שה"ש ו') 'אני לדודי ודודי לי', אולי י"ל על פי דברי קדושת הרבי רבי בער ממעזריטש זצלה"ה ז"ע, על דברי חז"ל (ברכות ח') גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, שגדול יותר מי שזוכה ליראת שמים בהתעוררות עצמו, שהוא בחינת יגיע כפו, ממי שזוכה לזה באתערותא דלעילא בחינת ירא שמים, ואולי עיקר יגיע כפו של אדם הוא מדת הכנעה ושפלות, וכמאמר הכתוב (דברים י') 'ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך', ד' אלקיך שואל מעמך היינו מיגיע כפו של אדם בחינת מ"ה, הכנעה ושפלות, וכחו של הכנעה אף שדומה לבני אדם שאינו כלום אבל כחו גדול מאוד לפני הש"ת, שנעשה מקורב לכביכול, וכמאמר הכתוב (ישעי' נ"ז) 'שוכן את דכא', ואמרו ז"ל (סוטה ה') אתי דכא, ובעבור עונה זוכה ליראת שמים, וכמו שבת הרמב"ן באגרת שלו בעבור ענוה תעלה על לבך יראת שמים, זהו 'כי אם ליראה', זהו הרמז 'אני לדודי', אני אותיות אי"ן, אין ושפלות הוא יגיע כפו של אדם ואני לדודע, ואח"כ 'דודי לי', כי באתערותא דלתתא איתרת לעילא, ומדת הכנעה ושפלות הוא הכנעה לראש השנה ליום הדין, כאמרם ז"ל 'ר"ה כ"ו מצות ראש השנה בכפופין כמה דכייף איניש דעת'י טפי מעלי, וכמבואר בספרים על אמרם ז"ל (שם ט"ז) כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון ואמרו ז"ל (שם י"ח) כבני אימריא, כל באי עולם נדונין בזה אם הם כבני אימריא, בחינת ענוה, כי שה היא בחינת ענוה.

-תפארת שמואל-

◆ זמנים לשבת קודש ◆

- הדלקת נרות.....50:6
- סוף זמן ק"ש.....36:8
- חצות.....00:1
- מוצאי שבת קודש.....20:8

◆ דברי חסידות ◆

וּבָאוּ עֲלֵיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשִּׁיגָה כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ
 דאס אליין אז מ'אזי זוכה, כי תשמע בקול ה' אלקיך, מ'הערט צו די געבאטן פון אויבערשטן, איז די גרעסטע ברכה וואס א מענטש קען פארמאגן אויף די וועלט.

-חפץ חיים-

בְּרוּךְ פְּרִי בִטְנֵךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ

צום ערשט שטייט א ברכה פאר גוטע קינדער, און דערנאך שטייט א ברכה פאר עשירות, ווייל מיט עשירות איז שווער צו האבן גוטע קינדער, דעריבער שרייבט די תורה ערשט א ברכה אויף גוטע קינדער און דערנאך אויף עשירות.

-חתם סופר-

וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ... וְיָרְאוּ מִלִּפְנֵי

מדארף ארבעטן צו דערגרייכן די מדה פון ויראו ממך, ווען אנדערע קוקן איהם אן זאלן זיי שעפן פון איהם יראת שמים.

-בעש"ט זצוק"ל-

וְהָיִיתָ מְשֻׁעָה מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה

די גרעסטע קללה ר"ל אין משוגעת אין, ווען מ'טוט זאכן נאר ווייל יענער טוט אזוי. מ'איז נישט זעלבסטשטענדיג פאר זיך, אלעס ווערט געטאן צוליב יענעם. דאס איז מרומז אין פסוק, והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה, מ'זועט אלעס טאן ווייל יענער פירט זיך אזוי.

-אור תורה-

וְהָיִיתָ מְשֻׁעָה מִכָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ

די ראשים פון די עדה ווערן אנגערופן עיני העדה. דאס איז א מרומז אין פסוק, והיית משוגע ממראה עיניך, דו וועסט אינגאנצן דערשראקן ווערן, זעענדיג ווי אזוי די ראשי העדה וועלן אויסזעהן פאר משיח וועט קומן, ווי חז"ל זאגן, פני הדור כפני הכלב.

-הגאון ר' עקיבא איגור ז"ל-

וְהָיָה כִּי תָבֹא אֵל הָאָרֶץ

'והיה' איז א לשון פון שמחה. מיט'ן כח פון שמחה, וועט מען צוברענגען אז משיח צדקנו זאל בקרוב אויסלייזן די אידן אין אונז פירן קיין ארץ ישראל.
 -הרה"ק ר"ד ישראל מרוזין זצ"ל-

וּבָאָתָה אֵל הַכְּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֵינוּ הַהֵם

אין לך אלא כהן שבימך כמו שהוא -ש"י-

כהן שבימך, די גרויסקייט פונעם פשוט'ן כהן איז, "כמו שהוא", ער שטעלט זיך נישט אהער, נאר ער איז א נאה דורש ונאה מקיים. דאס וואס ער זאגט פאר אנדערע האלט ער אליין איין.

-תולדות אדם נאוסטראוויטש-

וְעֵנִית וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ

וענית, נאר ווען א איד איז בענוה, ער האלט זיך קליין, ואמרת לפני ה' אלהיך, קען ער רעדן און מתפלל זיין פאר'ן אויבערשטן, און זיינע תפלות ווערן מקויים.

-אמת ליעקב (וינו) -

וְיָהִי שֵׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וָרֵב

טראצדעם וואס באמת זענען מיר א קליין פאלק, במתי מעט, דאך קוקן אונז די גוים אן מיט קנאה געפילן און באטראכטן אונז ווי א מעכטיג גרויס פאלק. דאס זאגט דער פסוק, ויהי "שם" לגוי גדול עצום ורב, דארט ביי די גוים האבן מיר אויסגעזען ווי א ריזיג פאלק.

-הרה"ק ר' ישעיהו מקוטנא ז"ל-

וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ

ווען קען זיך א איד פרייען מיט די אלע פארמעגנס וואס ער באקומט פונעם אויבערשטן? אשר נתן לך ה' אלקיך, ווען ער ווייסט אז אלעס קומט פון הש"ת, דאן נוצט ער דאס געלט אזוי ווי מדארף דאס אויסנוצן, און דאן קען ער זיך ריכטיג פרייען מיט'ן געלט.

-הרה"ק ר"ד משה לייב מסאטוב זצ"ל-

ישיבה "תורת אמת" ד'ראדשיין ומתיבתא

ע"ש רביה"ק סבא קדישא מופת הדור מרן ישכר בער מראדשיין זצוקללה"ה
נתייסדה ע"י כ"ק מרן הרה"ק מטאהש שליט"א
בנשיאות תלמידו הרה"צ מוה"ר יחזקאל יהודא הלוי גליקמאן שליט"א נכד הסב"ק זצוקללה"ה

Yeshiva Toras Emes D'radashits • 21 Cliff Ct. Monroe N.Y. 10950

Mailing Address: 2 Tzfas Rd. #201 Monroe, N.Y. 10950 • Tel. 845-783-6710 • Fax 1-888-509-7486

סדר היום לערש"ק וש"ק פרשת כי תבוא – שבת התאחדות בהרי הקעטסקילס מחנה חדש "קעמפ מלכה" אלבאני נ.י. – תשע"א

- 12:00 ----- סדר הישיבה לפ"צ עד שעה -----
- 12:10 ----- זמן הליכה למקוה ביחד עם המג"ש שליט"א -----
- 12:40 ----- הבאס יסע למחנה חדש "קעמפ מלכה" בשעה -----
- 4:30 ----- שווימען -----
- 5:45 ----- טועמיה חיים זכו באולם שע"י המחנה בשעה -----
- 6:00 ----- שינה בע"ש לכבוד השבת והכנת צרכי שבת (כגון שניידען נעגל – פיצען שיך – פיצען ציין – וכדו') -----
- 6:50 ----- הדלקת הנרות -----
- 7:15 ----- שיעור הכנה לש"ק בספה"ק בבית מדרשינו החדש שע"י המחנה ע"י הרב ר' יואל האפמאן שליט"א -----
- 7:50 ----- מנחה עש"ק – בבית מדרש הגדול -----
- 12:30 ----- זמן שינה בליל ש"ק -----
- 8:00 ----- זמן קימה ביום שב"ק בבוקר -----
- 8:36 ----- סוף זמן קר"ש -----
- 9:15 ----- שיעור בספה"ק אוהח"ק אחר טבילה במקוה הגדול שע"י המחנה בבית מדרשינו ע"י הרה"ג ר' שלום גאלדמאן שליט"א -----
- 10:00 ----- זמן שחרית – ברכות -----
- 6:45 ----- שיעור בעניני דיומא ע"י המג"ש פה מפיק מרגליות הר"ר יעקב יוסף ראטשילד שליט"א -----
- 7:20 ----- מנחה ושל"ס בש"ק בבית מדרש הגדול -----
- 8:20 ----- זמן מוצש"ק -----
- 9:30 ----- בייגלייגעטען בתופם ומחולות כ"ק מרן הראש ישיבה שליט"א להאכסניא נאוה קודש -----
- 10:00 ----- הדלקה לרגל יום הולדת של מרן אור שבעת הימים מרן ישראל בעש"ט זצוקללה"ה -----
- 10:30 ----- סעודת מלוה מלכה – וסיום פרקי ממסכת ברכות / קדושין / פסחים – וסיום זמן הקיץ – בתופם ובמחולות -----
- 1:00 ----- זמן שינה -----
- 8:00 ----- זמן קימה ביום א' פרשת נצוי"ל -----
- 8:30 ----- הליכה למקוה -----
- 9:00 ----- זמן שחרית -----
- 9:45 ----- פת שחרית -----
- 10:40 ----- שיעור בעניני דיומא לקראת הימים נוראים ע"י הרה"צ ממישכנות הרועים שליט"א -----
- 11:30 ----- שווימען -----
- 1:00 בדיוק ----- הבאס יסע בחזרה לישיבתינו הק' -----

◆ תשובה ◆

אין דער שטאט יאס, און ראמעניע, האט אויסגעבראכן א שרעקליכע מגיפה, לא עלינו. יעדן טאג זענען נאך מענטשן אנגעשטעקט געווארן פון די שרעקליכע קרענק און געציטערט פאר זייער לעבן. די ערנסטע אידן פון שטאט האבן שארשטענען אז די מגיפה איז געקומען אלץ שטראף צו די אנגייענדע מחלוקת וואס הערשט אין שטאט און לאזן זיך נישט איינשטעלן בשום אופן. וויפיל מען האט שוין פרובירט און גערעדט מיט די בעלי מחלוקה, האט קיין זאך נישט געהאלפן און קיינער האט נישט געהאלטן ביים נאכגעבען פאר'ן צווייטן צד. ווען עס האט שוין געהאלטן אז מענטשן שטארבן איז באשלאסן געווארן צו בעטן דעם הייליגן רבי'ן ר' ישראל ריזשינער ז"ע, אז ער זאל קומען מאכן שלום אין שטאט.

דער הייליגער ריזשינער איז טאקע געקומען צו פארן און טויזנטער מענטשן זענען געקומען מקבל פנים זיין דעם רבי'ן. די סדרנים האבן שוין פון פארויס באשטעלט פאליציי וואס זאלן האלטן ארדענונג. ווען די שירא איז אנגעקומען צום אריינגאנג פון בית הכנסת איז געווארן א גרויסע שטיפעניש, יעדער האט געוואלט אנקומען אינעווייניג און אלץ נענטער צום אויבן-אן. ווען איין איד האט זיך זייער געשטופט, האט איהם א פאליצייאנט געגעבן א קלאפ אויף די האנט מיט זיין שטעקן, אז ער זאל זיך אביסל בארוואגן. דער הייליגער ריזשינער האט דאס צוגעזען און האט געהאט גרויס צער, אז א אידיש קינד איז געשלאגן געווארן צוליב איהם. דער ריזשינער צדיק האט זיך אויפגעהאלטן עטליכע טעג אין יאס און עס איז איהם טאקע געלונגען צוריקצוברענגען שלום און שטאט. דאן איז דער צדיק צוריק געפארן קיין ריזשין.

פל יארן זענען פאריי. די קעניגרייך פון רוסלאנד האט חושד געווען אז דער ריזשינער וויל ווערן א מלך איבער די און ער איז באטיטלט געווארן אלץ א מורד במלכות. מען האט איהם געכאפט און ארעסטירט. דער צדיק איז געזעצן אין תפיסה א לאנגע צייט און מען האט נישט געלאזט קיינעם צוקומען צו איהם. שפעטער האט איין חסיד געשאפט פארבינדונגען מיט די רעגירונגס מענטשן און ערעלדיגט אז ער זאל קענען אריינגיין צום רבי'ן.

דער ריזשינער צדיק האט זיך זייער געפריידט צו זעהן א אידישע צורה פאר זיך. די ערשטע זאך וואס ער האט מיט דער חסיד גערעדט איז געווען ווי פאלגענד: "די גאנצע צייט טראכט איך שוין וואספארא עבירה איך האב געקענט עובר זיין, באשטראפט צו ווערן דערפאר און תפיסה. איך האב אזוי געזיכט אן אויפהער ביז איך האב זיך דעמאנט פון דעם איד אין שטאט יאס, וועלכער האט געכאפט א קלאפ אויפ'ן האנט. איך בין דאך געווען דער וואס האט גורם געווען דעם גאנצן שטיפעניש און דורכדעם האט דער איד געכאפט דעם קלאפ."

דער צדיק האט געגעבן א טיפן קרעכץ און באפוילן דעם חסיד אז ער זאל גיין צו איהם אין שטוב און בעטן זיין משפחה זאל געבן א זעקל מיט גאלדענע רענדלעך, און דערנאך זאלן צוויי חסידים פארן צום שטאט יאס, אפירזוכן דעם איד און איהם בעטן מחילה, און נאמען פונעם רבי'ן.

דער חסיד האט פונקטליך אויסגעפאלגט די בקשה פונעם צדיק און מען האט געשיקט צוויי חסידים קיין יאס. ווי זיי זענען אנגעקומען אין שטאט און האבן זיך אינטרעסירט איבער יענעם חסיד, זענען זיי געווארן אז

ער איז שוין נישט ביים לעבן. מיט שווערע געמיטער זענען די חסידים אריבערגעגאנגען צו זיין ווייב אין שטוב און איבערגעלאזט דארט דאס פעקל רענדלעך אלץ פארוטיגונג. דערנאך האבן זיי צוזאמענגערופן צען מענטשן וואס זענען געגאנגען צום קבר פון יענעם איד און איהם איבערגעבעטן אין נאמן פונעם הייליגן ריזשינער רבי. ווי די צוויי חסידים זענען צוריק געקומען קיין ריזשין און איבערגעגעבן פאר'ן רבי'ן אז זיי האבן אויסגעפירט די בקשה, האט דער צדיק אפגעטעמט מיט פארלייכטערונג. עס איז איהם געווען א שמחה אפצומעקן די אלטע עבירה. ווען דער ריזשינער איז נאך א קורצע צייט באפרייט געווארן, האט ער דאס אנגעלייגט אויף דעם וואס ער האט זיך איבערגעבעטן מיט די נשמה פון יענעם איד וועמען ער האט יארן פריער, גורם געווען צער.

◆ תפלה ◆

ר' יהודה לייב זצ"ל, דער טאטע פון ר' מאטל חיים מסלאנים זצ"ל, איז אמאל אין די מיטאג שטונדן, פארביי געגאנגען די סלאניסער שטיבלעך און ער האט ארויסגעהערט ווי א איד זאגט תהלים מיט א ספעציעלע זיסקייט און דערהויבנקייט. ער איז אריין אין בית המדרש און האט דארט באגעגנט ר' אפרים, א סלאנימער חסיד, ווי ער איז מתפלל מיט א ברען צום טאט'ן אין הימל. מיט גרויס וואונדער האט ר' יהודה לייב געפרעגט ביי ר' אפרים, "וואס טוסטו אין בית המדרש אין די יעצטיגע שעה? געווענטליך ביסטו דאך ביי די ארבעט אין קעלער?"

ר' אפרים האט דערציילט אז זיין פרנסה באשטייט פון מאכן וויין ביי זיך אין קעלער און דערנאך פארקויפט ער דאס. ביי די רעגירונג איז א פארברעכן צו פארבייזן וויין אן קיין ערלויבעניש, און פאר איהם האבן זיי נישט געוואלט געבן די נויטיגע רשות. א מסור, וועלכע פארדינט געלט אויף יעדע מסירה וואס ער גיבט איין, האט איהם אצינד גע'מסר'ט פאר די פאליציי, און א שליח איז איהם נארואס געקומען מעלדן אז די פאליציי זענען אט, נישט ווייט פון זיין שטוב. זיי קומען אונטערזוכן זיין הויז צו די מסירה איז טאקע ריכטיג, און דאס מיינט פאר איהם גרויסע צרות. "ווען איך האב דעם געהערט", האלט ר' אפרים דערציילט פאר ר' יהודה לייב, "בין איך תיכף ארויסגעלאפן פון הויז און אהערגעקומען אין בית המדרש מתפלל צו זיין צום רבונו של עולם אז ער זאל מיך ראטעווען פון די צרה."

ר' אפרים איז געלאפן אין בית המדרש זאגן תהלים און זיין ווייב איז געבליבן אין שטוב. זו האט געוויסט אז די מצב איז ביטער; האט זו גענומען שטריו און דאס אויסגעשפרייט אויפ'ן גאנצן וועג ביז'ן קעלער ווי עס זענען געווען איבערגעבליבענע, אראפגעפאלענע צווייגלעך פון טרויבן. אונטן אין קעלער זענען ווייטער געבליבן גאנצע פעסער וויין אבער דאס ביסעל וואס זי האט געקענט, כאטש ביים אריינגאנג, האט זו שנעל פארדעקט.

די סוויטע איז אנגעקומען צו ר' אפרים'ס שטוב; פון פארענט איז געגאנגען דער שטאלצער מסור און אונטער איהם א גאנצע מחנה פאליצייאנטן. דער מסור האט אנגעוויזן אז אונטן אין קעלער מאכט מען די וויין, און ער האט איינגעלאדנט די אפיצירן אראפצוגיין אונטן זיך צו איבערצייגן אין זיינע רייד. די פאליצייאנטן האבן געגעבן א בליק אין די שטוב און האבן זיך שטארק צווייטערט אויף דעם מסור, "דו מאכסט חזק פון אונז?"

דו ווילסט זאגן אז דא מאכט מיין וויין? דא איז דאך אנגעווארפן מיט שטריו און שטריו טויג זייער נישט פאר וויין! עס איז נישט מעגליך אז דא ווערט געמאכט וויין." דער מסור האט זיך דערשראקן אויף א רגע אבער האט זיך נישט פאררויך, "זיי האבן יעצט אנגעווארפן די שטריו, אבער דארטן אין קעלער וועט איהר זיכער זען פעסער מיט וויין". די אפיצירן זענען געווען גאר אויפגערגט און האבן דערלאנגט א שטויס פאר'ן מסור, "דו האסט אונז געמאכט צו שפאט אז דו האסט אונז דא אהערגעשלעפט, ווילסטו אז מיר זאלן זיין דאפלט צו שאנד און נאך אראפגיין ביז'ן קעלער? גיי אוועק פון דא, דו שוטה! מיר האבן בכלל נישט וואס צו זוכן דא". זיי האבן זיך אלע אויסגעדייט און זענען פארשוואנדן געווארן.

אנשטאט צו גיין זוכן עצות און סגולות, האט ר' אפרים גענוצט דעם אלטן מיטל. ער האט גענומען א תהלים'ל און מתפלל געווען מיט טרערן צום טאט'ן אין הימל, און השם יתברך האט געשיקט די ישועה.

◆ הצדקה ◆

א ירושלימער מגיד, איז אמאל אלץ בחור געווען איינגעשפארט אין תפיסה צוליב דעם וואס ער האט נישט געפאלגט די קאמוניסטן וועלכע האבן פארבאטן צו טאן מצוות.

צוזאמען מיט'ן מגיד איז דארט געזעצן א גביר. אין א טאג האט דער גביר געזאגט צו איהם מיט טרערן איך די אויגן, "איך זיין דא אין תפיסה, וואס האב איך פון מיין גאנצע פארמעגן? אויף צוויי מענטשן בין איך זייער ברוגז און איך קען זיי נישט מחלל זיין, דער ערשטער איז דער קאוונער רב זצ"ל און דער צווייטער איז דער פאנאוויטשער רב זצ"ל. די מגיד האט זיך זייער געוואונדערט און געפרעגט, "וואס האבן די צוויי רבנים אייך געטוהן אז איהר זענט אזוי פארווייטאגט אויף זיי?"

"איך פלעג זיין א גרויסע עושר", האט דער גביר געשילדערט, "איך האב געוואויט אין א גרויסער, רייכער פלאץ און די צוויי רבנים פלעגן קומען צו מיר נאך געלט פאר זייערע ישיבות. איך האמ זיי אלעמאל געגעבן, אבער לויט מיין גרויסער פארמעגן איז דאס געווען גאר א קליינער פערצענט. זיי פלעגן מיר איידלערהייט בעטען און ערקלערן דאס חשיבת פון שטיצן א ישיבה אבער עס האט מיר נישט צופיל בארירט. אבער אצינד האב איך גרויסע טענות אויף זיי אז זיי וואלטן מיר געדארפט צווינגען צו געבן מער", האט דער געוועזענער גביר ארויסגעברענגט זיינע טענות. "זעה נאר וואס עס האט פאסירט מו מיין געלט. די רשעים האבן אלעס אוועקגענומען און איך מער גארנישט פון די אלע גליקן! אויב איך וואלט זיי געגעבן מער, וואלט כאטש עפעס געבליבן פון מיין געלט; אויב נישט אויף די וועלט וואלט איך עס כאטש געקענט מיט נעמען מיט מיר אין עולם הבא." "זיי, די רבנים, וואלטן מיר געדארפט אטאקירן מיט א ביקס אז איך זאל זיי געבן מער", האט דער גביר גע'טענה'ט.

עס האט געעגבערט פאר דעם גביר אז ער האט זיך צו שפעט דערמאנט וואס עס איז דער אמת'ער תכלית פון די פילע פארמעגנס וואס השם יתברך האט איהם געשאנקען אין זיין לעבן. דאס געלט וואס מען ניצט פאר זיך אליינס, דאס איז א פארבייגענדיגע זאך און ענדיגט זיך. יעדע פרוטה וואס מען גיבט אוועק פאר הייליגע צוועקן, בלייבט אויף אייביג!

ה"י-אלול יומא דהלילא

של ז'ה"ק המהר"ל מ'פראג זי"ע

לידתו
בקדושה

דער מהר"ל איז געבוירן געווארן אין די שטאט "פוזנא", אין יאר ה' אלפים רע"ב. די וועלט דערציילט: אז דער מהר"ל איז געבוירן געווארן פסח ביינאכט אינמיטן סדר. אינמיטן סדר האט זיך די מאמע פון מהר"ל נישט אזוי גוט געפילט, און זי איז ארויס הויף שעפן לופט. דאן האט זי באמערקט ווי א גוי האלט א זאק אין זיינע הענט. זי האט גלייך פארשטענען אז דער גוי וויל אונטערווארפן א טויט קינד און שפעטער מאכן אן "עלילת דם", א "בלוט בבלול" (ר"ל), אזוי ווי די רשעים פלעגן נעבעך מאכן (די רשעים פלעגן זאגן אז די אידן לייגן גוי'שע בלוט אין די מצות). האט זי אנגעהויבן שרייען און דער גוי איז אנטלאפן מיט'ן זאק אין די הענט. צום מזל איז דארט געווען א וועכטער וואס האט באמערקט ווי א גוי לופט מיט א זאק אין די הענט, האט ער זיך פארגעשטעלט אז דער גוי האט עפעס גע'גנבעט'ט פון אידשין קווארטל. האט ער ער אפגעשטעלט דעם גוי און איהם געהייסן עפענען דעם זאק. דאן האט ער געזעהן דעם גרויסן "אוצר" וואס איז געלעגן אין דעם זאק און וואס די רשעים האבן געוואלט אפשוהן פאר די אידן ה"י. ווי פארשטענדליך זענען די אידן ניצול געווארן פון דעם בבלול. דאן האט דער פאטער פון מהר"ל (הגה"ק רבי בצלאל) געזאגט, אז ער האפט טאקע בעז'ה אז דאס ניי געבוירענע יונגל יהודה לייב וועט זיין אין די בחינה וואס דער פסוק זאגט [אין פ' ויחזן], "יהודה אתה יודוך אחיך ירך בעורף אויביך".

לימים איז טאקע אזוי געווען. דער מהר"ל האט מיט זיין גרויסן כח הקדושה אפגעשטעלט פיל פון די בבלולים וואס דער פארשאלטענע גלחים האבן אנגעפירט. מען זאגט אז דער קייסער "רודאלף" האט צוגעזאגט פאר'ן מהר"ל, אז ער וועט ארויסגעבן א באפעל פאר די ריכטערס אז מען זאל נישט צוהערן צו די פאלשע בבלולים.

תורה וגדולה במקום אחד

דער מהר"ל האט זוכה געווען צו תורה וגדולה במקום אחד [תורה, עשירות, און כבוד מאלכים]. ער האט אויך זוכה געווען צו א "שיבה טובה", ווייל ער האט געלעבט 97 יאר! פון יאר רע"ב ביז שס"ט.

אין יאר ש"ג (ביי די 41 יאר), איז ער געווארן רב און ראש הישיבה אין "ניקלשבורג". נאך 20 יאר, אין יאר של"ג, איז ער געווארן א מרביץ תורה וקדושה אין "פראג" אין דעם גרויסן "קלויז", און דארט מעמיד געווען פיל תלמידים [אלץ ראש מיתבתא].

נאך 11 יאר בשנת שד"מ, איז דער מהר"ל געקומען קיין "פוזנען" וואו ער איז געווען א רב און א ראש ישיבה [בעת ההיא נבחר לרב הראשי בכל מדינת פולין]. אין יאר שנט"ו, אין טיפן עלטער פון 87 יאר, איז דער מהר"ל געווארן אפיציעלער רב אין "פראג", און איבער אלע רבנים [עס זענען פארהאן פארשידענע דעות אין דעם סדר השנים].

תלמידים הגונים

עס איז אונז באקאנט עטליכע תלמידים: הגאונים והקדושים, אן רבי יום טוב ליפמאן העליר זצ"ל בעמח"ס "תוספות יום טוב", בן רבי שלמה

אפרים זצ"ל מלונטשיץ בעמח"ס "כלי יקר" [עוללות אפרים, ועוד], ג' רבי דוד גאנז זצ"ל בעמח"ס 'צמח דוד', ז' רבי אלי' מלואנץ, המפורסם בשמו הטוב "רבי אלי' בעל שם" זצ"ל, ועוד.

מקיים געווען זיין ציווא

דער מהר"ל האט געהאט א בן יחיד הגאון רבי בצלאל ר"מ אין קעלן, וואס איז נסתלק געווארן בחיי אביו ל"ע. דער גאון רבי בצלאל האט איבערגעלאזט א זוהן הר"ד שמואל, וואס איז געווען זעהר באליבט ביים זיידן דעם מהר"ל כבבת עינו.

איידער דער מהר"ל איז נסתלק געווארן, האט ער מבטיח געווען פאר זיין אייניקל רבי שמואל, איבם איבערצוגעבן די חלקא אין זיין שכינת אין ביה"ח, וואס ער האט געהאט געקויפט פאר זיין פאטער רבי בצלאל. ווייל דער מהר"ל האט געהאט אפגעקויפט דריי חלקות, איינע נעבן די אנדערע, פאר זיך און פאר זיין רביצין און פאר זיין בן יחיד רהי בצלאל, און וויבאלד רבי בצלאל האט זיך אריבערגעצויגן קיין קעלן, און ער איז דארט נפטר געווארן און נטמן געווארן, איז געבליבן די דאזיגע דריטע חלקא פריי, האט דער מהר"ל דאס איבערגעגעבן פאר זיין אייניקל, רבי בצלאל'ס זוהן רבי שמואל.

שפעטער אין שנת תת"ו, ווען דער מהר"ל'ס אייניקל רבי שמואל, האט שוין געהאלטן פאר די פטירה, האט ער געזאגט פאר די חברה קדישא, אז זיין זיידע דער מהר"ל האט איהם צוגעזאגט די חלקא נעבן זיך. אבער די חברה קדישה האבן איהם געזאגט, אז דאס פלאץ איז זייער שמאל געווארן, וועגן דעם ציון וואס מען האט געשטעלט פאר'ן מהר"ל, און עס איז אוממעגליך דארט מקבר צו זיין אן איש גדול בקומה ובעל בשר ווי ער.

האט ר' שמואל פאר זיי גוזר געווען, אז זיי זאלן גיין צוגרייטן דים קבר בעת ער איז נאך ביים בחיים, און אויב זיי וועלן זיך איבערצייגן אז דאס פלאץ איז טאקע צו שמאל, זאלן זיי בעטן מחילה פון זיין זיידן דעם גאון, אז ער זאל מצמצם זיין דאס פלאץ פון זיין ציון הקדוש, כדי עס זאל ווערן פלאץ דערנעבן פאר א מקום קבורה פאר בן בנו, מקיים צו זיין, זיין הבטחה.

ווען די חברה קדישא לייט האבן אזוי געטוהן, איז תיכף ומיד ברייט געווארן דאס פלאץ, און ר' שמואל איז דארט נטמן געווארן בריווח, און באלד נאכדעם איז דאס פלאץ פון דרויסן צוריק שמאל געווארן ווי פריער. צוליב דעם איז נישט מעגליך געווען צו שטעלן א מצבה פאר רבי שמואל לפי כבודו, האט מען דארט אויפגעשטעלט זעהר א לאנגע אבער שמאלע שטיין, און די זאך ווערט געזעהן ביז'ן היינטיגן טאג.

מחבר ספרים בחייו

גור אריה, גבורות השם, דרך חיים, נתיבות עולם, תפארת ישראל, באר הגולה, אור חדש, נר מצוה, נצח ישראל, ועוד.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

תשובות לחידות

1. קאפיטל י"ז, פסוק ז', "ממתקוממים".
2. עירב תבשילין.
3. ווען ר"ח איז דינסטאג און מיטוואך.
4. נחם – הדלכ' עיו"כ – על ביעור חמץ – ברכת אילנות.
5. אז ישיר – "אמר אויב ארדוף אשיג אחלק".
6. אויף זיין פלאץ.
7. על מקרא מגילה.
8. יוצרות פרשת שקלים [אז ראית וספרת וכו']
9. אויב איינער האט פארגעסן מוצאי שבת אתה חוננתנו אין ער עסט פאר הבלה דארף ער סיי מאכן א נאך ברכה און סיי איבער דאווענען 19 ברכות פון שמונה עשרה.
10. "תרנגול למי, מותר למכור לו תרנגול לבן, תרנגול לבן למי, אסור למכור לו תרנגול לבן" ד.מ. אין זאגט ער ווער האט צו פארקויפן א תרנגול מעג מען איהם פארקויפן א ווייסע תרנגול אבער אויב זאגט ער ווער האט צו פארקויפן א ווייסע תרנגול טאר מען נישט פארקויפן א ווייסע תרנגול.

הרה"ק רבינו ר' צדוק בן הרה"ק ר' יעקב הכהן זצ"ל מלובלין

רבינו זצ"ל של ראש הישיבה שלישי

תורה הי' בעיניו כאבוד מן הנצח. מספרים שבט"ו באב מדי שנה בשנה היו חסידיו עושים סיום הש"ס. פעם אחת ביום האחרון לפני ט"ו באב נודע שחלק מן המסכתות לא גמרו ומסכת כתובות לא למדו כלל, ונכנסו אל רבינו זצ"ל לשאול מה לעשות, אמר להם שיעשו את הסיום בזמנו והוא ישלים במשך היום את מה שהחסירו, והי' לפלא שרבינו סיים כל מה שלא הספיקו החסידים לגמור וגם כל מסכת כתובות ביום אחד.

מספרים שפעם אחד רצה חסיד להנות אותו בבקבוק שמן זית וקופסת סלתניות יקרה, ובידעו שלא יקבל ממנו התחכם ואמר מביא אני בכורים כמאמר חז"ל "כל המביא דורן לתלמיד חכם" כיון שהחסיד הזכיר המאמר קיבל מידו את המתנה מפני גזרת חכמים אשר חרד לכל דבר מדבריהם. ובאותו השבת ליד השלחן פתח מענין זה ואמר אמרו חז"ל כל המביא דורן לתלמיד חכם וכו' בתלמיד חכם מדובר, וכי תלמיד חכם אני והוסיף ואמר לומר שלא למדנו אי אפשר, הרי למדנו אך מה לנו אם למדנו, ועל כגון זה אמרו חז"ל "למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין" זהו הלומד התורה ואינו מקיימה, לאחר שגמר את שלחנו נגש אליו אחד ממקורביו ואמר הלא נזדעזענו כולנו לשמוע דברים כאלה מפי רבינו, השיב לו וכי עלי להיות שקרן, אם קבלתי מידו את המתנה, משמה שאני תלמיד חכם ואני איני סבור כך, ולכן מוכרח הייתי לומר את האמת בפני כולכם.

רבינו הסביר שעטעם שקראו לרבינו גרשום "מאור הגולה" הוא על שהאיר עיני בני הגולה דהיינו שרבינו גרשום תיקן שתי תקנות חשובות בעניני אישות. א} אסור לגרש אשתו בעל כרחו. ב} אסור לשאת אשה שני' על פני הראשונה. וזהו סמל ליחס הקב"ה לכנסת ישראל, ואין הקב"ה יכול לגרש את ישראל מעל פניו בעל כרחם ואינו יכול לקחת לו עם אחר על פניהם, ובזה האיר רבינו גרשום את עיניהם בחשכת הגולה שלא יתייאשו ולא יחשבו שה' עזבם. {מגדולי התורה וחסידות}

בחדשי הקיץ בשנת תר"ס הלכה וגברה מחלתו של רבינו, אולם לא פסק אף ליום אחד מסדר יומו הקבוע והנהגתו מאז ומתמיד. בערב ראש חודש אלול ימים אחדים טרם פטירתו, התעורר משנתו והתלבש כדרכו בשעה חמש לפנות בוקר ומרוב חולשתו עמד ליפול, אמר לו משמשו בחרדה – ישוב הרבי למטתו, יישן עוד מעט, ויגביר כת. ענה לו הכהן – מיום עמדי על דעתי לא חזרתי לישון אחרי שהתעוררתי משנתי, האם אעשה זאת דוקה בימי האחרונים, כשעלי להתכונן לדרכי. יהי זכרו ברוך.

לזכר נשמת רבינו הרה"ק ר' צדוק בן הרה"ק ר' יעקב הכהן זצ"ל מלובלין. נלב"ע ט' אלול תר"ס. בנים לא היו לו אבל השאיר אחריו כתבים בכל מקצועות התורה. נתקיימו בו דברי המדרש תנחומא פרשת נח "בשעה שהאדם מסתלק מן העולם בלא בנים הוא מיצר ובוכה, אמר לו הקב"ה למה אתה בוכה מפני שלא עמדת פרי בעוה"ז, יש לך פרי יפה מן הבנים וכו' התורה שכתוב בה פרי צדיק עץ חיים, בנים אינו אומר אלא פרי צדיק". ובאמת זהו השם של ספריו על חומש "פרי צדיק".

בכ"ב שבט תרמ"ח נפטר האדמו"ר ר' לייבלע אייגר זצ"ל בעל תורת אמת. מיד אחר לויית האדמו"ר החליטו החסידים להכתיר את רבינו הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין כי אמרו עתה הגיע תורו לשאת בכתר הנשיאות אחרי התורת אמת, כי כך קבע האדמו"ר הזקן מאיזביצא זצ"ל בחייו את מקומות ישיבתם ליד שלחנו התורת אמת ואחריו ר' צדוק. ובסדר ישיבתם ראו החסידים רמז גם לסדר נשיאותם אחרי פטירת האדמו"ר הזקן. ולכן עתה נמנו וגמרו להכתירו אף על סרובו. אולם רק אחרי הפצרות רבות נענה להם ואמר כל, אם נמנה אני ברשימת דור דור ודורשיו שהראה הקב"ה לאדם הראשון ולמשה רבינו הריני מוכרח לקבל עלי, אבל אם לאו אז בעזרת ה' תתבטל הרביסטעווע שלי במהרה. והוסיף ואמר כל ימי הייתי מתפלל שהתורת אמת יאריך ימים כדי שלא אצטרך לקבל את הנשיאות כי אינני ראוי לכך, אולם מאחר שתפלתי זו לא נתקיימה רואה אני שמן השמים הטילו עלי.

מספרים שפעם בא להרה"ק ר' צדוק זצ"ל הגאון המפורסם ר' יוסף רוזין זצ"ל מדוינסק {הראגעטשאווער} וביקש לפלפל עמו בדברי תורה, קיבלו בספר פנים יפות אבל אמר לו במלים אלו מה יצא לנו מן הפלפל הרי אני אשתדל להראות שאני יודע יותר מכבודו, וכבודו ישתדל להראות שהוא יודע יותר ממני, ומה ירויח הקב"ה מזה. וכשהפציר בו הגאון מאד אמר לו ר' צדוק ברי לי שברכת אתה חונן לאדם דעת שתקנו אנשי כנסת הגדולה לא היתה כוונתם על מי שיש לו כח בפלפול, אבל אם כבודו בא אלי אז בודאי מה' מצעדי גבר כוננו, יכול אני לומר לכבודו שגם אני הייתי עילוי בנעורי ונצחתי כל הגדולים ממני בפלפול, ובכל זאת ראיתי אחר כך שא"א לזכות לכתרה של תורה עד שלא מגיעים אל פתחם של תלמידי הבעש"ט זצ"ל.

פעם אחת בא אחד לרבינו לבקש עצה מה לעשות שאין לו חשק ללמוד אמר לו יש לי עתה בשבילך עצה תלמד הזוהר בפרשת יתרו שכתב אשרי האיש שזכה בחלקו לעמול בתורה. ובודאי זה יתן לך חשק ללמוד. הזמן הי' יקר מאד בעיניו וכל רגע שעבר בלי

עֲדוּלָה זֶמַּר דְּהַלֵּילָא

שֵׁל הַרְהַ"ק הַחֲפֵץ חַיִּים זִי"ע

זְמַה עֲשִׂינוּ אֲנוּ לְמַעַן, 'פְּתַחְנוּ אֶת תּוֹרַתְךָ, הִסְרְנוּ אֶת הַמְנַעוּל מַחֻמְשִׁיךְ, נִתְּנוּ לְךָ אֶת נְבִיאֵינוּ, אֶת חֲכָמֵי הַתְּלֻמוּד שְׁלֵנוּ, אֶת גְּאוּנֵינוּ,

וְכַאֵן הִיָּה מִפְּרֵט לִפְרֵטִים בְּמַתִּינּוֹת פֶּרֶק אַחֵר פֶּרֶק שֶׁל מַגְלַת הַיְסוּרִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַעל פֶּה. וְמָה קִבְּלָנוּ תְּמוּרַת כָּל זֹאת, צְרוּת וּרְדִיפּוֹת, מַעֲוִנִים אֲנוּ וְנִרְדָּפִים מֵאַרְץ אַחַת לְשֵׁנִיה'.

וְכַאֵן הִיָּה מִפְּרֵט לִפְרֵטִים בְּמַתִּינּוֹת פֶּרֶק אַחֵר פֶּרֶק שֶׁל מַגְלַת הַיְסוּרִים הַיְהוּדִית 'אֲנוּ לְכָל זֹאת לֹא שָׁמְנוּ לְבָנוּ, לְכָל מְקוֹם לְקַחְנוּ אֶת תּוֹרַתְךָ עִמָּנוּ, לֹא אֶת חַיֵּינוּ אֲלָא אֶת תּוֹרַתְךָ הַצְּלָנוּ מִיַּד שׁוֹנָא, אֲנוּ נוֹשְׂאִים אוֹתָהּ עִמָּנוּ עַד הַיּוֹם מַחֲזִיקִים אֲנוּ אוֹתָהּ בְּתוֹקֶף אֶת תּוֹרַתְךָ'.

כֵּךְ הִיָּה מֵרָאֵהוּ שֶׁל הַחֲשֻׁבוֹן, וְכַאֵן הַחֵל תּוֹבַע אֶת הַחֹב עַד מֵתִי נִמְתִּין עוֹד וְהָרִי שְׁבוּרִים וְרוֹצִצִים אֲנוּ כַּחֲרָס הַנֶּשֶׁבֶר, הֵה! הַתְּמַצָּא עוֹד לִב יְהוּדִי אֶחָד שֶׁלֵּם'.

וּפְתָאוּם הַחֵל קוֹרָא אֲלֵינוּ לְעֲזֵרָה אֶת הַצְּדִיקִים שֶׁכָּבַר נַחִים בְּעוֹלָם הָאֲמִת, כְּלִפְיָהֶם הִיוּ לוֹ טַעֲנוֹת חֲזָקוֹת – זְאֵתֶם הֵיכָן אַתֶּם, מְדוּעַ אַתֶּם מַחֲשִׂים, הֲרִי אַתֶּם הַחַיִּיבִים לְתַבּוּעַ אֶת עֲלֻבוֹנוֹ, נִשְׁמוֹת קְדוּשׁוֹת הַכָּבַר שֶׁכַּחְתָּן הַכֵּל. כֵּךְ הִיָּה הַחֲפֵץ חַיִּים טוֹעֵן מִדִּי לִילָה בְּלִילָה'.

{שם ח"ב עמק תקלז}

בְּאֲמוֹנָתוֹ וְצִיפֵייתוֹ לְמִשִּׁיחַ, דּוּמָה וְלֹא הִיָּה שְׁנֵי לַחֲפֵץ חַיִּים בֵּין צְדִיקֵי דוֹרוֹת רַבִּים. דְּמַעוֹת רַבּוֹת הִיָּה מְזִיל בְּתַפְּלוּתוֹ עַל דְּבַר הַמִּשִּׁיחַ. ---

שַׁבַּת הִיָּה הַיּוֹם הַיְחִידִי שֶׁבּוֹ לֹא הִיָּה מַחֲכָה לְמִשִּׁיחַ, שֶׁכֵּן עַלְפֵּי הִיָּה לְבוֹ בְּשַׁבַּת, וְמָהִי שַׁבַּת אִם לֹא יוֹם מִיּוֹמוֹת הַמִּשִּׁיחַ, הַשַּׁבַּת הַלֵּא הִיא מַעִין עוֹלָם הַבָּא, לְפִיכֵךְ הִיָּה שׁוֹאֵף שֶׁהַשַּׁבַּת תִּימְשֵׁךְ לְעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה יוֹם שֶׁכּוֹלוֹ שַׁבַּת וְקְדוּשָׁה וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

{שם ח"ב עמוד תפח}

אֲמַר פֶּעַם: הָעוֹלָם אוֹמְרִים – יַעֲדֵר נָא אִיז קְלוֹג פֶּאָר זִיךְ, אֲוֵן אִיךְ זָאד, אַז אַסְאָךְ קְלוֹגֵךְ, זִינְעֵן נֶאֱרָנִים פֶּאָר זִיךְ.

{מכתבי הח"ח עמוד לח}

אֶת בֵּיתוֹ לֹא נִהַג בְּמוֹרָא – – כִּי הַתְּהַלֵּךְ עִמָּנוּ כְּרַע, כֹּאחַ, וְדִיבּוּרֵינוּ וְתוֹכַחוֹתֵינוּ הִיוּ מְשׁוּחִים בְּשִׁמּוֹן, וְכֹדְרָנוּ עִם כָּל אֶחָד. וְלֹא הִקְפִּיד עֲלֵינוּ בְּשׁוּם פֶּעַם בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ, רַק בְּשִׁבִיל כְּבוֹד שְׁמֵים הַיּוֹכִיחַ אוֹתָנוּ לְפַעֲמִים, אֲמַנֵּם לֹא הִטִּיל אִימָה בְּשׁוּם פֶּעַם, וּמְכַל שֶׁכֵּן אִימָה יִתִּירָה.

{דוגמא מרדכי אבי [לבן הח"ח] עמוד כה}

לְדַעֲתִי הַקְּטָנָה עֵינִין הַחִיבּוּר הַזֶּה {לְקוּטֵי הַלְכוֹת קְדֻשִׁים} נִשְׁגָּה מְאֹד, וְאֵף עַל פִּי כֵּן טֵרֵם הַדְּפַסְתִּינוּ לֹא סִמְכַתִּי עַל דַּעֲתִי לְבַד, כִּי אִם נִתְּיִשְׁבַּתִּי עִם גְּדוּלִים רַבִּים שֶׁנִּזְדַּמְנְתִּי לְהַתְּרָאוֹת עִמָּהֶם, הַבְּאִים בְּהַסְכְּמָה וְגַם זֹלַת הַבְּאִים בְּהַסְכְּמָה וְהַסְכִּימוּ לִי וְרוֹזוּנִי לְזֶה, וְה' יוֹדַע לְבָבִי כִּי לֹא לְכַבּוּדִי עֲשִׂיתִי וְלֹא לְכַבּוּד מִשְׁפַּחְתִּי כִּי אִם לְכַבּוּד ה' וְתוֹרָתוֹ וְלִזְכוּת עִם קוֹדֵשׁ בִּידִיעַת הַתּוֹרָה. וְאִם יִמְצָאוּ אֲנָשִׁים גְּדוּלִים וִירְאִים שְׂאִין דַּעֲתָם מִסְכַּמַּת לְזֶה כ"כ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב כְּתָר"ה, מָה אַעֲשֶׂה, יַדַּע כְּתָר"ה כִּי עַל כָּל עֵינִין חֲדָשׁ אִי אֲפָשֶׁר שִׁיִּסְכִּימוּ הַכֵּל בְּפֶה אֶחָד וּבְשַׁעָה אַחַת, וְכֹבֵד רְאִיתִי זֹאת בְּנִסְיוֹן מִמֶּנִּי, וְכֵן הִיָּה תְּמִיד אֵף אֲצַל רַבּוֹתֵינוּ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, שְׂאִינִי חֲשׁוֹב לְהִיּוֹת אֵף עַפְר תַּחַת כְּפוֹת רְגֵלֶם, שְׁלֹא מִצְאָתִי לְנַחוּץ לְהַזְכִּיר, בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן אֲקוּהָ לְה' שִׁירָאוּ הַכֵּל וְתוֹעַלְתוֹ.

{מתוך אגרת החפץ חיים מובא בספר הח"ח חיינו ופעלנו}

הַחֲפֵץ חַיִּים הִיָּה מְשַׁמֵּעַ אֶת לְקַחְיוֹ הַמוֹסְרִים בִּישִׁיבָה בְּקִבְעוֹת מִדֵּי שְׁבוּעַ בְּשָׁבוּעַ, בְּדֶרֶךְ כָּלל בְּאוּר לְיוֹם שְׁשִׁי בְּשַׁעָה הַקְּבוּעָה לְלִימוּד הַמוֹסֵר, מְלַבֵּד שִׁיחוֹתָיו בְּבֵיתוֹ פְּעַמִּים בְּכָל שַׁבַּת אַחַת בְּצַהֲרִיִּים אַחֵר הַסַּעוּדָה, וְאַחַת לְפָנוֹת עֶרֶב אַחֵר הַסַּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית. לֹא הִיָּה בְּשִׁיחוֹתָיו מִן הַדְּרוֹשׁ, לֹא מַעֲמֻקּוֹת הַחִקְרָה וְהַעִיּוֹן הַפִּילוֹסוֹפִי, וְגַם לֹא מְרִזֵּי תּוֹרַת הַקְּבֵלָה וְטְמִירוֹתֶיהָ, הַקּוֹ הַרְאִשִׁי וְהַיְסוּדִי שֶׁבְּאַמְרוֹתָיו הִיָּה אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה וּבְהִירָה, בְּנוִיָּה אֵיתָן עַל מַקְרָאוֹת תַּנ"ךְ וּמְאַמְרֵי חַז"ל. לֹא עִסַּק בְּנִסְתָּרוֹת וּבְרַמְזִים וְלֹא הִבִּיעַ חִידוֹת מְנִי קֶדֶם, בִּיאֻרֵינוּ הִיוּ מְבוֹסְסִים עַל עוֹמֵק הַפֶּשֶׁט, מְשַׁלְּיוֹ וְצִוִּירוֹ הִיוּ לְקוֹחִים מִן הַחַיִּים. לֹא הִרִים אֶת קוֹלוֹ וְלֹא הִנְמִיכוֹ חֲלִיפּוֹת, אֲלָא הַמִּשְׁיָךְ מִתְּחַלָּה וְעַד סוֹף בְּדִיבּוּר חֲדָגוּנִי כְּדַבֵּר אִישׁ אֵל רַעְוָה. אֲפִילוֹ בְּשַׁעָה שֶׁלְּבוֹ הֵמָּה בְּקִרְבּוֹ מְרַגְשֵׁת פּוֹעֵלִי אֲוֵן, הִיָּה קוֹלוֹ מְלֻטֵף וּמְרַגֵּעַ, דְּבָרֵינוּ הַלְּבָבִיִּים הִיוּ חוֹדְרִים עִמּוֹק בְּלִבּוֹת שׁוֹמְעֵינוּ, וּמַעֲוִרִים שְׂאִיפָה לְהַתְּרוֹמְמוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּפִשְׁטוֹתוֹ, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ שׁוּם סְבוּךְ אוֹ קוּשִׁי.

{החפץ חיים חיינו ופעלנו חלק א' עמוד שלז}

בְּהַתְּעַיְינּוֹת הִיוּ מְקַשְׁבִּים לְפָנֵינוּ אֲמִירוֹתֵינוּ הַלְּבָבִיּוֹת. הַכֵּל הַרְגִּישׁוֹ כִּי הַחֲפֵץ חַיִּים מַעֲוֹלָם לֹא דַבֵּר סֵתֵם דְּבָרִים בְּעַלְמָא, אוֹ לְשׁוּם תַּעֲמוּלָה לְמַעַן הָאֲמִת, אֲלָא שְׁדַבְּרֵינוּ הִיוּ תְּמִיד הָאֲמִת כְּשֶׁהִיא לְעַצְמָהּ, הָאֲמִת הַבְּרָה וְהַחֲשׁוּפָה לְלֹא כַּחַל וְלֹא שֶׁרֶק, אֶת דְּבָרֵינוּ שְׁתוֹ הַשׁוֹתִים בְּצִמָּא גַּם כְּשֶׁהַרְגִּישׁוֹ עַצְמָם רַפִּי אוֹנִים וּבְלַתִּי רְאוּיִים לְהִיּוֹת שׁוֹתִפִּים לְשְׂאִיפּוֹתֵינוּ הַנְּעֻלוֹת לְקְדוּשָׁה וְטִהָרָה.

{שם ח"א עמוד שיג}

הַחֲפֵץ חַיִּים הִיָּה מְכִיר בְּכָל סוּגֵי הַעֲרֻמוּמִיּוֹת שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹלוּמִים לְהַזְדַּקֵּק לָהֶן בְּחַרִּיפּוֹת מְבָרִיקָה, בְּזִהִירוֹת וּבְעוֹקְצָנוֹת הִיָּה מְבַקֵּר אֶת הַיְדִיעוֹת הַכּוֹזְבוֹת וְהַתְּכַנִּיּוֹת הַהֲרַסְנִיּוֹת שֶׁל הַמַּתְנַגְּדִים לְמַסּוֹרַת יִשְׂרָאֵל.

{שם ח"א עמוד שז}

וְהָרִי תְּאוּר עֲשִׂיר תוֹכֵן, מֵהַתְּבַנּוֹנָתוֹ וְהַשְּׁתַּפְּכוֹת נַפְשׁוֹ שֶׁל הַחֲפֵץ חַיִּים, מְתוֹאֵר עַל יְדֵי אֶחָד מְבַנֵּי הַיְשִׁיבָה.

בְּאִישׁוֹן לִילָה שַׁעָה שֶׁהַכֵּל מְסַבֵּב נִמּוֹ אֶת שְׁנַתֶּם, הִיָּה הַחֲפֵץ חַיִּים מְטַפֵּס עַל גְּבֵי הַמְּדֻרְגּוֹת הַצְּרוּת, וְנִכְנַס לְעִלְיַת גֹּגוֹ, נַעַל אֶת עַצְמוֹ, לֹא הִרְשָׁה לְאִישׁ הַלְלוּת אֲלֵינוּ, וְלֹא הִעֲלָה אוֹר. וְהִיוּ לְפַעֲמִים אִי אֲלֵה מְקוֹרְבִים מִתְּנַגְּבִים חֲרָשׁ, וְנַעֲמִדִים מוֹל הַדְּלַת, כְּשֶׁמַּעֲבָרָה הַשְּׁנִי הִיתָה נִישְׂאָת בְּאוּפֵל הַלִּילָה ה'הִיטְעוֹת' עִם הַקְּב"ה.

הִיָּה פּוֹתַח בְּקוֹל חֵד וּבְרוּר – בְּתַחִילָה הִיָּה מוֹסֵר שֶׁבַח וְהוּדִיָּה לְה' יִתְבָּרֵךְ עַל הַחֲסִדִים שֶׁגַּמַּל עִמּוֹ, הִיָּה מִפְּרֵט כָּל הַתְּרַחְשׁוֹת בְּחַיִּיו וְכָל מָה שְׂאִירַע לוֹ, וְכָל דְּבַר הִיָּה מַחֲשִׁיב כּוֹזִיבָה גְּדוּלָה, כַּחֲסֵד שֶׁלֹּא הִיָּה זְכָאִי לוֹ. מִשְׂאָךְ גָּמַר עִם מָה שְׁנוּגַע לְעַצְמוֹ לְחַיִּיו, הוּא הַחֵל לְדַבֵּר אוֹדוֹת כָּלל יִשְׂרָאֵל.

וְכַאֵן נִשְׁתַּנָּה מִיַּד לֹא רַק סִגְנוֹן דִּיבּוּרוֹ בְּלַבֵּד, אֲלָא גַּם קוֹלוֹ. שׁוֹב חֲדַל מְלַהִיּוֹת מוֹדָה, הוּא הַפֵּךְ תּוֹבַע, הוּא הַחֵל תּוֹבַע מֵאֵת ה' כְּבִיכּוֹל אֶת הַחֹב שֶׁהוּא חַיִּיב לְעַם יִשְׂרָאֵל, אֵף הוּא הַחֵל לְעֵרוֹךְ חֲשׁוֹבוֹן, לְפֶרֶט לְפֶרֶט רוֹטוֹ, וְזֹא הִדְהָד בַּחֲלָל הַלִּילָה קוֹלוֹ חֲדַד. 'מָה נִתַּת לָנוּ אֲכָן נִתַּת לָנוּ תּוֹרָה, תּוֹרָה גְּדוּלָה קְדוּשָׁה נְצַחִית, אֵךְ הֵן זֹ הִיתָה בְּפָנֵינוּ תּוֹרָה סְתוּמָה חוּמֵשׁ נַעוּל' – זֶהוּ צִידוֹ הָאֶחָד שֶׁל הַחֲשֻׁבוֹן.

וכך אמרו: כיון דכמוש כשר, עלינו לדון את העלים הכמושים כאילו הם טריים ורעננים, וא"כ ההדס הלזה שווה לעמיתו אשר רובו יבש ועליו העליונים לחים, ומקרה אחד להם להיותם מובחרים והדורים למצוותם.

לשמע סברתם האיר הח"ח פניו אליהם ואמר. אכן צודקים אתם בסברתכם לכאורה, ויפה טענתכם, אלא שזכינו ורבינו הראב"ד ז"ל חידש סברא עמוקה ומאירה, הלא הוא בספרו "תמים דעים": כי הן אומנם כולו כמוש כשר, אך כאשר רובו יבש' והמיעוט זקוק להכשיר ולהדר את פני כולו ע"י שיאציל הוד יפיו על כל הענף, הרי שרק עלים ירוקים ורעננים כחם יפה להכשיר. כי רק להם יש כח של טופח על מנות להטפח להעלות את הגב כולו מפסול לכשרות. בתום דבריו הצביע הח"ח על האותיות המחכימות אשר בספרו משנה ברורה שם נעתק לשונו הזהב של הראב"ד "שאינ מציל מידי יבש אלא לח ההדור, פתח הח"ח והאיר בדבריו, על דבר ענף אבות בניו האוביו של הבורא יתברך. וכה היו דבריו: עם ישראל הוא ההדס הריחני שעשועי ה' יתברך. וגם דבור "כמוש", ה' יתברך שמח בחלקו ומביט על רישומי יפיים וניחוחם מימי קדם. מקרבם ומשפיע עליהם טללי ברכה ועטרת ישועה ואורה. אך אם נבלו העלים ויבשה הלחלוחות ההדסה נסתרה נעקרה ממקור חיותה, הרי במקביל גם אורו של הקב"ה נאסף ונסר רח"ל.

אמנם כאשר רבו בני שוממה יבשו רוב העלים קמלו ונפרכו, הרי שענינו תלויות בעלים החיים אשר בראשם, הן השרידים אשר החיים אשר בראשם, הן השרידים אשר באוהלי תורה אשר אם הם ינובון בחיות רעננה דשנים ורעננים באמירה ברורה כי ישר דרך ה', אזי יש תקווה לעם ישראל, וכאשר בני ציון יגילו במלכם בתוף וכינור-התלהבות ודיבקות-זמרו לו, אזי רוצה ה' בעמו, יפאר עם עני בישועה. אך אם חס ושלוש גם הם המעטים, כמושים ומתנוודדים, ניס ולא ניס תיר ולא תיר, אין ולא ורפיא בידיה, האיך תעלה ארוכתינו במה נקדמנו והאיך נישא פניו.

אלו הם דברי רבינו הח"ח בשעתו, ועיינו הרואות איך שמתקיים כי לא תשכח מפי זרעו ואף כי למינת ליבנו רוב העלים יבשים אף תלושים אך המעט אשר בראש הבד, ירוק לח רענן וצח הדור, יפה אף נעים.

שמור משליו הטמירים באמתחתך, ואם יבוא יצרך להרפות ידך להוכיח לנגדך כמה קצרה ידך ומה שפלו מעשיך ויבקש לייאש ללבך, התבונן במשל המלך והתבואה, ותדע ערך כל מאמץ ומאמץ בדור עני ואביון.

וגם אם לחשוך אחיך בני אמך אוכלי לחם הבינוניות, אשר עיתים חשים ועיתים ממללים, ושואלים הלא כל הדורות כולם קדושים ומדוע תתנשאו למה תהיו צדיקים הרבה, למסור כל חלקי החיים לעבודתו יתברך, מה לא טוב בדרכם של אבות אבותינו תורה ומלאכה כאחת. וגם בדקדוקי מצוות מה פגם מצאתם במצות שאכלו אבותינו במקום מושבותם ותביאו עלינו חבילי חומרות. הרי מוגשת בזאת תשובות של אותו זקן קורא הדורות החפץ חיים זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

עולם מרוצה למה שאתה לא תהיה מרוצה!?! דברי הסבא קדישה נסכו רוח חדשה בליבו של ר' קלמן חדות הקדושה הצהירו פניו. ואגב היריהוריו זרק הצצה חטופה ב'מדעני אסא' ויאמר בליבו הלא גם בדי הדסים הללו אשתקד לא היו מרשימים כל כך כבהאי שתא הצמאה למצוא כאלה. ויפן וילך לדרכו ופניו לא היו לו עוד.

דמותו של ר' קלמן הותירה תלמים בלב הצעירים כי אזונם שמעו את שאגת הלבאי ונהמתו כנהמת ים. בחלל דמותו של ר' קלמן הותירה תלמים בלב הצעירים כי אזונם שמעו את שאגת הלבאי ונהמתו כנהמת ים. בחלל כל כך כבהאי שתא הצמאה למצוא כאלה. ויפן וילך לדרכו ופניו לא היו לו עוד.

דמותו של ר' קלמן הותירה תלמים בלב הצעירים כי אזונם שמעו את שאגת הלבאי ונהמתו כנהמת ים. בחלל החדר ריחפה שאלה נסתרת - אכן משלו של הח"ח מטה עוז הוא בידיו של ר' קלמן להמשיך עליותיו ביתר שאת אך האם הצורבים הבינו הנמשל כראוי ולא נזרקה בהם 'בינוניות'.

רוח של תשרי נושבת בין ענפי ההדסים, מפיצה ניחוחם הקרב בכל החדר, ומעירה מחשבתם וזכרונם בא לפניהם כי הם יושבים על מדוכת ברירת ההדסים, להבדיל בין הדס מהודר לשאינו מהודר ובין האגודה הניטלת לשאינו ניטלת, והכל אל מול פני הח"ח, אשר עיניו בעת הזו נעוצות במשנתו הברורה.

אז הבדיל רבם, ויאחז באחד ההדסים והנה מראהו ירקק אפרפר, אשר במבט חודר ניכרו בו רישומי יפיו, מעת הקטיפי טרם עברו עליו הרפתקאות הדרכים. הגביהו הח"ח, למול עיני התלמיד ועיניו עודנה מביטות במשנה ברורה, וישאל אותם מה טיבו ודינו של זה, ויענו כאחד: 'כמוש' הוא, וקיימא לן 'כמוש' הדר הוא. כוח יפיו של ההדס רב הוא ואינו פג גם בכמישותו.

כעת שלח הח"ח את ידו לקחת הדס נוסף, ויגע ביד הדס יבש אשר נסה לחלוחיתו, מיד נזעקו התלמידים: הלא יבש הוא. רבם אישר את דבריהם וישליכו מידו באומרו אכן יבש אינו רצוי לפניו יתברך, ככתוב לא המתים יהללו ל-ה ולא כל יורדי דומה - ואנחנו - נברך ל-ה מעתה ועד עולם הללו ל-ה.

ויקרב אליו הדס אשר עיקרו יבש ובראשו עלים לחים חנינים ויפהפים. עיני התלמידים בחנו את עלעלי ההדס, ואחר ההתבוננות אמרו כאחד: כשר. העלים העליונים מצילים את כולו. כמפורש בתלמוד. שמח הח"ח כי כבר ישנם שני הדסים נאים, ושתי תשובות נכונות של תלמידיו היקרים.

ובהגיע תור הענף הנסתר, הוא ההדס השלישי, אשר נחבה בסבך עבותות האגודה, ופשה בו הריקבון ברוב עליו, ולעומתם העלים העליונים רוח חיים באפם אך מראיהם שפל ומבוש. את ההדס הלזה אשר נוקב בשם 'הדס שרובו יבש ועליו העליונים כמושים'. הניפו הסבה קדישה וטלטלו קלות אילך ואילך, בשואלו את מקשיביו, ומה דינו של זה התלוי ועומד ועומד לפניכם. קימטו התלמידים את מיצחם ויבקשו להוציא כאור משפט, בלמדם עליו זכות, וטענו בהיגיון צרוף, בחושבנא דחדא מגו תרי,

שלושה מבני ישיבת ראדין יצאו לדרכם שלוחי מצווה הם להביא הדסים למצוות הלקיחה בחג הקרב ובא. שנה זו לא היתה רוויה בהדסים, וביאו ממרחק לחמם אגודה של ענפי עבות. שמחתם היתה מהולה בדאגה לשלום ענפיהם החביבים, ובלבים תפילה שישמרו גידולי המצווה על טריותם ורעונותם, ולא יקמבלו ולא יבלו מטלטולי הדרכים.

עתה בימים של בין כסה לעשור, מיהרו לבית רבם להציג לפניו את אוצרם, בתקווה שימצא גם דבר נאה ומתקבל, ויכנו לבית קדשו של הסבא קדישה החפץ חיים זיע"א, ובשורה בידם, הס"ק האיר פניו, וברטט של קדושה קיבל את אגודת הדסים, נטלם בידו ובחיבת הקודש התייר את האגודה לנגד עיניו, ויחל להתבונן בה, ומפיו יצאו התיבות, תיו ריש מס יו, ומיד נפתח לפניו ספרו משנה ברורה, חלק ו', והספר פתוח ב'דיני הדס'.

מראה פני הצדיק - העומד בין הדסים - נשקפים כמו שחר, עיניו ברות כחמה, ומבטו מרצד חליפות: בין הענפים הריחניים, לבין אגודות תלמידיו-שלוחי המצווה, ולבין אותיות הזהרות בין שיטי ספרו - מעשה ידיו להתפאר. את החיזיון המרהיב הלזה קטעה לרגע נקישות רפות שנשמעו מהדלת.

הנה נכנס ר' קלמן הנודע לתהילה איש גיבור חיל במאלכת יראת ה', ממשפחת ה'חפץ חיים'. הסבא קדישה כהנא רבא יושב על הכתא בהיכלו, שומר את פי אורחו, וממתין למוציא פיו, ר' קלמן פתח סגור ליבו, גנוחי ויולול, ובכה יבכה, ויאמר לו למה תבכה ולמה ירע ללבך הלא טוב אתה לה' מעשרה בני - העומדים לפניו במצוות אנשים מלומדה. כי ענתה בך צדקתך, וריח לבך הטוב נודף כצלוחית של פלייטון, ניחוחך עולה לשמים ומביא ישועה לכל ישראל.

ויען ר' קלמן ויאמר על דא קא בכינא, על האי שופרא, של מצוות שאני עסוק בהם, דבלו בארעא, ונדבק בהם עפרהיצר והרפיון, - כי מלאכת ה' אינה נעשית כראוי, וקצרה ידי בעבודתו יתברך, ועל זה דווה ליבי כי אף כי אערך ואצפה לו בלילה, בבקור הנשמה שוממה, כי גם בהר הקדוש הלכו שועלים, מחשבות וטרדות מתפרצות לתוך התפילה, עבודת הלב. אוי אוי.

הסבא קדישה פנה אליו וידבר אל ליבו וינחמנו ובקול מעודד ולבבי התחנן לפניו: לאט לך, ר' קלמן, עבדו את השם בשמחה, כתיב. עליך לרקוד משמחה ששם חלקך באחוזות יראי ה' הלא יודע אתה בצערן של ישראל, שנעשו עדרים עדרים ומסתלקין מן הקדושה. ובוודאי הקב"ה שש ושמח בשרידי יראי ה' וחושבי שמן, משל למלך אשר בשנות שובע רצויות לפניו רק תבואה נקיה וברה, אך בשנות בצרות הוא מחזר גם אחרי תבואה המעורבת בעפר ובצורת. כך בזמנינו שיש לדאבוננו בצורת של עבודת ה' שמח הקב"ה בפעליך הנעלים אפילו אם לטעמך אינם נקיים דיים. ר' קלמן, אם הרבנו של עולם מרוצה למה שאתה לא תהיה מרוצה!?! דברי הסבא קדישה נסכו רוח חדשה בליבו של ר' קלמן חדות הקדושה הצהירו פניו. ואגב היריהוריו זרק הצצה חטופה ב'מדעני אסא' ויאמר בליבו הלא גם בדי הדסים הללו אשתקד לא היו מרשימים כל כך

◆ הסידים אומרים ◆

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו, א)

יירשתה וישבת בה' מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחילקוהו. (רש"י).

ולכאורה תיפוק ליה מצד שאינו אדמתו, דכל עוד שלא נכנסו לארץ לא היה לישראל קרקע משלהם ומטעם זה לא נתחייבו בבכורים, ומדוע צריך להגיע לטעם דחסר בכי תבוא. הגר"ז ביאר זאת ע"פ מה שכתב הרמב"ם (פ"ב מהל' ביכורים ה"ד) 'הלוקח פירות תלושין ולקח הקרקע הרי זה מביא בכורים שהרי יש לו קרקע ופירותיה'.

לפ"ז נמצא, דמצד החסרון ד'אדמתך' בלבד, היה יוצא דאם היה לישראל פירות תלושין קודם חלוקת הארץ ואח"כ חילקו את הארץ מתחייב בבכורים, אך מצד חסרון ד'כי תבוא' פטור מביכורים, כיון שבמצאות היה לו את הפירות קודם שבא לארץ.

לפיכך הוצרך רש"י לציין דמ"כ תבוא' ילפינן דלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ.

(פרדס יוסף)

ועוד אמרו לפרש דבר זה בשם הגר"ז, דס"ד דקודם החלוקה כל ישראל הם שותפים בקרקע ארץ ישראל, והשותפים חייבים בבכורים, לכך בעינן למיעוט דבלא מעשה חלוקה אין חיוב ביכורים.

עוד י"ל, ע"פ המבואר ברמב"ם דהלוקח פירות תלושין ואח"כ קנה הקרקע מביא וקורא, ולפ"ז אם היה לוקח פירות קודם החלוקה ואח"כ קנה הקרקע בחלוקה היה חייב בבכורים, ונתמעט מקרא דאין חייב בבכורים רק מה שגדל אחר החלוקה.

(ספה"ק)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו, א)

מה שאמרה תורה צ"ב, דאם זה מתנה אין זה נחלה, ואם זה נחלה אין זה מתנה.

סתירה דומה, חוזרת על עצמה בדברי הכתוב (פסוק ב), דכתי' 'אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך', ד'מארצך' משמע שהיא כבר שלך 'ואשר ה' אלוךך נותן לך' משמע שלא היה שלך אלא ה' עתה נותן לך.

דקדוקים אלו יבוארו, ע"פ מה דמצינו בגמ' (שבת פח, א) דלבני ישראל יש טענת מודעה על אי קיומם את התורה בגלל שקבלוה באונס שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית. וידועה קושיה הרשב"א, דא"כ מדוע נענשו בני ישראל והלאו טענת מודעה איכא בידם, ות"י הרשב"א, דמ"מ את ארץ ישראל קיבלו רק בתנאי שישמרו את התורה, דכתי' 'לתת להם נחלת גויים בעבור ישמח חלקיך, ועל כך נענשו וגלו מן הארץ על שלא קיימו בה את התורה, והדרא טענת המודעה.

אך הקשו על כך, דהלאו הארץ היא ירושה מאבותינו ואף מצינו דבנות צלפחד נטלו פי שנים מצד בכורה, וא"כ כיצד ניתן לומר דקיבלו את הארץ בתנאי שקיימו את התורה והלאו מוחזקת היא להם מאבותיהם,

ויש לתרץ עפ"מ"כ התוס' (ר"ה יג, א ד"ה ולא) דהירושה היא על עצם הקרקע אבל לא על כל מה שנוסף בה מחמת שזרעו בה.

נמצא לפ"ז, דגוף הארץ מה שהיתה בימי אברהם אבינו הוי ירושה מאבותיהם, אבל התוספת שנטעו וזרעו וכל מה שבנו בה אח"כ, בכ"ז ליכא ירושה, ובתוספת זו זכו רק בתנאי שישמרו חוקיך, ובגין כך נענשו על שלא שמרו את התורה.

עפ"ז יפורש היטב לשון הכתוב 'אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה' דאית ביה גם מתנה וגם ירושה, 'יירשתה וישבת בה' דהירושה היא 'בה' בגוף הארץ, אבל כל מה שנתוסף על גוף הארץ הוי מתנה.

ולכך המשך הכתוב ואמר 'אשר תביא מארצך' כלומר מארצך שהיא ירושה לך, 'אשר ה' אלוךך נותן לך' היינו כל מה שנתוסף על גוף הארץ, שניתן לך במתנה מהקב"ה.

(החיד"א)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך וגו' (כו, א-ב)

בפסוקים שלפנינו יש לכאורה כפילות לשון, דלאחר שאמרה התורה 'אל הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך', מדוע חזרה התורה ואמרה 'אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך'.

והנה מצינו בגמ' (גיטין מת, א) דנחלקו ר' יוחנן ורש"י לקיש לגבי מי שמביא בכורים בזמן שהיובל נוהג אם מביא וקורא בגלל שיש לו קנין פירות וכקנין הגוף דמי, או שמביא ואינו קורא בגלל שאין לו קנין הגוף וקנין פירות לאו כקנין הגוף. וא"י שם בגמ' דמחלוקת ביובל שני, אבל ביובל ראשון דברי הכל מביא וקורא דאכתי לא סמך דעתיהו, כלומר דעדיין עוד לא הורגלו ישראל להחזיר קרקעות ביובל.

ותמיהו ע"כ המפרשים, דמה בכך דעדיין לא סמך דעתיהו, והלא במציאות כיון ששדהו יחזור ביובל וממילא אין לו כי אם קנין פירות ועל כך אינו יכול לקרוא את פרשת הביכורים.

ויש לומר, דממה שכפלה התורה וחזרה ואמרה 'אשר ה' אלוךך נותן לך' אנו למדים דעיקרה של מצות הבאת הביכורים הוא לדעת ולהודיע כי הארץ לה' היא, וכל אשר לנו מידו היא נתונה, ומשום כך ביובל הראשון כשעדיין הלוקח עוד לא היה מודע לכך שהיובל יפקיע ממנו את השדה, ממילא לא היתה דעתו נתונה להבין שהשדה בעצם אינה שלו, וסבור שהשדה מוחלטת לו, לפיכך צריך להביא ולקרוא.

(ספה"ק)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוךך נותן לך וגו' (כו, ב)

'מראשית' ולא כל ראשית, שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא ז' המינין בלבד, נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ חיטה ושעורה וגו', מה להלן מ' המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל אף כאן שבח ארץ ישראל שהן ז' המינין. (רש"י).

ולכאורה הלא עיקר הילפותא היא דבעי ז' מינין, וא"כ למה הוצרך רש"י להאריך ולציין בדרשה גם את העובדא שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והיה לו לציין רק מה להלן מ' המינין אף כאן מ' המינין.

והנראה בזה, דהנה בירושלמי (ביכורים פ"א ה"ג) מובא דרשה זו דילפי גז"ש ארץ ארץ כדי למעט פירות שאינן משבעת המינים, ואח"כ איתא שם 'פשיטא דהא מילתא, הפריש ביכורים חוץ משבעת המינין לא קדשו, במה פליגי, בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים וכו', ומובא בזה מחלוקת דיש אומרים קדשו וי"א לא קדשו.

ולכאורה מדוע היה הירושלמי צריך להקדים ולציין דפשיטא דביכורים חוץ משבעת המינין לא קדשו, והלא כבר אמר זאת לעיל דילפי' בזה גז"ש והיה לו להביא את המחלוקת בלבד.

מכאן נראה לומר, דביכורים נאמר דכל הפירות שייכין בעצם בבכורים ולא הוי כבשר ודגים שמופקעים כולל מביכורים, אלא דנאמר דין נוסף דבעינן שיבא ביכורים מהפירות המשובחין ופירות משובחין נחשבין ז' המינין בלבד, לפיכך הקדים הירושלמי וציין דאף פירות שאינן מ' המינין שייכים בעיקרן לביכורים אלא דמ"מ נתמעטו מאחר שאינן מהשבח, ונחלקו בפירות כאלו דתמרים שבהרים ופירות שבעמקים דהוי שפיר משבח ז' המינין אלא דפירות גרעינין ניהו מחמת מקם גידולם.

מעתה יובן שפיר מדוע האריך רש"י בגז"ש וציין גם ז' המינין וגם שנשתבחה בהן ארץ ישראל, כיון דהוה שני מיעוטים מיעוט אחד שממעט מה דלא הוי פרי, אלא דעדיין מה שהוי פרי בכלל ביכורים הוה וזוקקים אנו למיעוט נוסף כדי למעט מה שאינו מ' המינין שנשתבחה בהן א"י, ולכך בא הגז"ש כדי למעט את הפירות הללו. ולפיכך ציין רש"י בדרשה גם את עובדת הפירות מ' המינין שנשתבחה בהן א"י.

(זבחי צדק)

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם (כו, ג)

וברש"י, אין לך אלא כהן שבימך.

והק' עלה הרמב"ן וז"ל ולא הבינותי דבר זה כי בעינן הזקן ראוי לומר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אע"פ שאינו גדול וחכם כשופטים הראשונים וכו' יתח דבורו כשמואל בדורו, אבל בהקרבת ביכורים למי יביאם אם לא אל הכהן אשר יהיה בימיו.

ונראה ליישב, דהנה בגמ' כתובות (קה, ב) קתני כל המביא דורון לת"ח כאילו מקריב ביכורים, כי בהבאת ביכורים, מלבד מה שיש בזה הכרת טובה להקב"ה, יש בה גם הכרת טובה לכהנים מורי התורה ועובדי עבודת הקדש.

והדבר מפורש בפרשה, שיש שם שתי אמירות, אמירה ראשונה היא אל הכהן שנאמר ואת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך וגו', והאמירה זו נאמרת בכל לשון, כי היא באה לחלוק כבוד אל הכהן ולומר לו ה' אלקיך, ואח"כ כתיב וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אובד אבי וגו', ואמירה זו נאמרת בלה"ק דוקא.

ועל האמירה הראשונה הוא שכתב רש"י אין לך אלא כהן שבימך, כמו שהוא אתה חייב לחלוק לו כבוד ולומר לו הגדתי היום לה' אלקיך.

(ספה"ק)

◆ הסידים אומרים ◆

וענית ואמרת לפני ה' אלוֹקֶיךָ ארמי אובד אבי וירד מצרימה וגו' (כו, ה)

יש לעיין מדוע בביעור מעשרות (לקמן פסוק יג) אינו מתודה אלא על עצמו 'ביערתיו הקודש מן הבית וגו'. ובגמרא בסוטה (לב, ב) תניא רשב"י אומר, אדם אומר שבחו בקול נמוך וגנותו בקול רם, שבחו בקול נמוך וגנותו בקול רם ממקרא ביכורים. ופריך וגנותו בקול רם וכו', אלא אימא צערו כדנתיא וכו' צריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים, ע"כ וברש"י (ד"ה צערו) פירש צרות שעברו עליו דהיינו צרות שעברו על ישראל צרת לבן הארמי וצרת מצרים, ע"כ.

וצריך עיון לפירושו, מה שייך להודיע לרבים צרות שכבר עברו כדי שיבקשו עליהם רחמים, והא כבר נושענו מהם, או שכבר פסקו ועברו. ונראה לבאר על פי מה שכתבו הקדמונים בטעם מצות ביכורים, שנצטוו לקדש את ראשית פרי האדמה כדי שכל מעשינו יגרו אחר הראשית והיו מתוך אמונה ולשם שמים, (עיין שפת אמת פרשת תרומה שנת תר"מ בשם זקינו הר"ם ז"ל). וי"ל דאם היתה ראשיתו של כלל ישראל קודש בלא פגם היינו זוכים זה מכבר לתיקון השלם, אבל כיון שהיתה הראשית מעורבת ברע, שהרי לבן הארמי הוא אבי אמותינו הקדושות, ואחר כך ירדנו למצרים ושקענו שם במ"ט שערי טומאה, לכן עדיין לא זכינו לגאולה השלימה והאמתית. ולכן דוקא המביא ביכורים קורא בקול רם 'ארמי אובד אבי וירד מצרימה', להודיע צערו של כלל ישראל לרבים שלא היתה ראשיתנו בקדושה כמו הביכורים, ועל ידי זה יתעוררו הרבים לבקש רחמים על כלל ישראל ולהחיש את בוא התיקון השלם והגמור. ויובן נמי הזכרת צרות שכבר עברו, היינו דעד עתה התיקון השלם מתעכב לבוא ועל דא קא בכינא ומבקשים רחמים.

(מעדני שמואל)

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה וגו' והשתחוית לפני ה' אלוֹקֶיךָ (כו, י)

צריך ביאור מדוע היה המביא ביכורים צריך להשתחוות. ונראה, דהנה איתא בספרי (פר' ואתחנן) 'זכן אתה מוצא כשנפטר יעקב אבינו מן העולם קרא להם לבניו והוכיחן וכו' אמר להם שמא יש בלבכם מחלוקת על מי שאמר והיה העולם, אמרו לו אין בלבנו מחלוקת על מי שאמר והיה העולם. ע"ז הוא אומר וישתחו ישראל על ראש המטה, וכו' על ראש המטה השתחוה, אלא שהודה ושיבח שלא יצא ממנו פסולת. הרי לנו להשתחויה באה במקום של הודאה, וכן מצינו באליעזר שהשתחוה כששמע בשורה טובה. אף המביא ביכורים מודה ומשבח את ה', כמש"כ רש"י (פסוק ג) 'אמרת אליו' שאינך כפוי טובה, וכו' הרמב"ם בסה"מ (מצוה קלב) 'היא שצונו לספר טובותיו אשר הטיב לנו והצילנו, ומתחיל בענין יעקב אבינו ומסיים בעבודת המצרים וענותם אותנו, ולשבחו עכ"ז. לפיכך משתחוה המביא ביכורים דבזה מודה ומשבח את ה'.

(ספה"ק)

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

ז"ל שכתתי מלבדך על המעשרות. (רש"י). ובצל"ח (ברכות מ, ב) ביאר דאע"ג דברכת המצות דרבנן, וא"כ היאך דרשו כן רז"ל בגוף הפסוק, ונראה לומר דמ"מ מדאורייתא מחויב בהודיה לה' שזיכהו בקיום המצוה. והק' חכ"א לדבריו מה דאמר בגמ' ברכות (טו, א) דחרש השומע ואינו מדבר שתרם, תרומתו תרומה בדיעבד לרבי יוסי, ואע"ג דס"ל לרבי יוסי דקרא קריאת שמע ולא השמיע לאזנו לא יצא, שאני ק"ש דהויא דאורייתא, אבל ברכת התרומה אינו אלא דרבנן, ע"כ וקשה חיוב הודיה על קיום המצוה דהוא דאורייתא וכאמור לעיל להיכן הלך. ונימא דמטעם ביטול קיום דין זה לא תהא תרומתו תרומה. ונראה דדוקא גבי ברכת המצות הנעשות קודם המצוה יש מקום לומר דייעכו את המצוה, (א"ה, והיינו דברכת המצוה הרי היא פרט בקיום המצוה, ואפילו להני ס"ל דשרי לברך אחר עשיית המצוה). אבל גבי חיוב ההודיה שחידש הצ"ח, שכל מהותו הוא ההודיה על שזכה לקיים המצוה בשלימות, ומשום כך דינו וחויבו שידה רק אחר שקיים המצוה, בזה ליכא ס"ד שאם ביטל חיוב זה דמיגרע גרע גם בגוף קיום המצוה, שהרי חיוב זה נתעורר רק בשעה שסיים עשיית המצוה, ואיך נאמר דאם ביטל חיוב חדש זה, משו"ה יפסיד קיום המצוה שעשעה בשלימותה.

(דרוש וחיידוש לרבי עקיבא איגו ברכות שם)

וכתבת עליה את כל דברי התורה הזאת בעברך (כו, ג)

וברמב"ן הביא מהגאון דכתבו על האבנים רק מנין המצוות כמו הכתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות, ולא כתבו התורה כולה, אמנם הרמב"ן עצמו הסכים כדעת הראשונים דכל התורה כולה והיינו מבראשית עד לעיני כל ישראל נכתבה בתגיה. ולכאורה תקשה טובא לדעת הרמב"ן דהרי כתבו באותו צורה בשבעים לשון, הא איתא במגילה (ט, א) באותן שבעים זקנים שתרגמו התורה לתלמי ושינו בה כמה דברים שחששו שתלמי ואו"ה יפרשוהו שלא כהלכתו, וא"כ ה"נ אם תרגמו כל התורה לשבעים לשון מדוע לא חששו להאי חששא שיבואו לגלות פנים בתורה שלא כדיון, וזו קושיא חמורה. והנראה בזה לחדש, והוא דתרי וכתבת כתיבי בהאי פרשתא, חדא וכתבת עליהם את כל דברי התורה הזאת בעברך וגו', שזה הפסוק מורה על כתיבה בלשון הקדש, וע"ז איירי הרמב"ן שכתבו את דברי התורה בשלמותה וכצורתה, וקרא אחר כתוב (כו, ח) וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב, והיינו כתיבה מיוחדת, ובאר היטב שנתרבה דין דבשבעים לשון, וכיון דכתבו בפסוק נפרד נימא דבאר היטב לבד ממה דבא להשמיענו דינא דשבעים לשון, קאתי נמי למימר דלא נכתב כל התורה כולה בשבעים לשון, אלא באר היטב, שבוה כתבו רק דיני המצוות ולא יותר, דהרי אפשר שיבואו לטעות, ונמצא דברין שבעים לשון נמי מודה הרמב"ן דלא נכתבה כל התורה ממש ודו"ק.

(ספה"ק)

ברוך פרי במנן ופרי אדמתך ופרי בהמתך וגו'. ברוך מנאך ומשארתיך (כת, ד-ה)

יש לדקדק דכאן בברכות הקדים פרי בטנך וכו' לטנאך ומשארתיך, ואילו להלן בקללות (פסוקים זי-יח) הקדים טנאך ומשארתיך לפרי בטנך ופרי אדמתך. וי"ל לפי שהסבא נותנת שלעולם יעשה הקב"ה נס ונסתר מהר יותר ממה שיעשה נס נגלה. וברכת פרי הבטן ופרי האדמה הם נס נסתר, אבל טנאך ומשארתיך שהם פירות תלושים אשר הונחו כבר בכלי שאם ירבו הוי נס נגלה. ולכן הקדים בברכה את הנס הנסתר. ואח"כ אמר שלא זו בלבד, אלא יעשה אף נס נגלה. ובקללה הוי להיפך, שבתחילה יתמעטו ניסים הנסתרים ואח"כ הנגלים.

(כלי יקר)

והשיבך ה' מצרים באוניות (כת, טח)

יש לדקדק מהו שאמר הכתוב באוניות דוקא. ונראה, דאיתא במדרש איכה (פ"ד ס" כ) פעם אחת באו שונאין (של ישראל) ושלחו אצל פרעה נכה כשהוא מפרש בים הגדול, רמז הקב"ה לשלדותיהן (של המצרים שטבעו בים) והיו שטיין על פני המים, אמרו (המצרים שבספינות) אלו לאלו, מה טיבן של שלדות הללו, אמר להם אבותיהם של בני ישראל אלו, תחת אבותיכם עמדו והטביעו אותם במים, אמרו וכך עשו לאבותינו ואנחנו הולכים ומטייעין להם (לישראל), מיד חזרו (המצרים שבספינות למצרים). ה"ד הנה חיל פרעה היוצא להם לעזרה שב לארצו אל מצרים, יעו"ש. ומעתה י"ל דזהו הקללה שנאמרה כאן שהרי אפשר ליקחן למצרים גם שלא דרך הים, ומ"מ יקחם ה' באוניות בכדי שיתקיים בהם דבר זה שיפנו המצרים הבאים לסייע להם וישובו עם אוניותיהם למצרים.

(רבי חיים קנייבסקי שליט"א)

ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואוזנים לשמוע עד היום הזה (כפ, ג)

וברש"י, שמעתי שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב בפרשת וילך ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו משה רבינו אף אנו עמדתו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו ומה אתה מבקש את בני שבטך עליה, ויאמרו לנו ביום מחר לא לכם ניתנה לנו ניתנה, ושמוח משה על הדבר ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם וגו', היום הזה הבנתו שאתם דבקים ותפתים במקום.

ויש לדקדק, מהו שחששו ישראל שבני לוי יאמרו שלהם ניתנה תורה, והרי תורה לכולם ניתנה והאיך ראה משה בכך שחששו ישראל, כי משתוקקים הם לקבל התורה. ונראה, דבראות משה רבינו את ההשתוקקות של כלל ישראל שתהיה התורה בידם והיה גם הם ראויים לעסוק בה, א"כ אף שהוא חשש רחוק, דוקא משום זה מוכחת ההשתוקקות הגדולה, כי דבר יקר חוששים יותר מאובדנו, ולכן אף חשש זה גרם לישראל לבוא לפני משה ולהתאונן לפניו, זה מוכיח יותר את הרצון וההשתוקקה להיות דבקים בלימוד התורה. ומבואר שמה רבינו אמר על כך שני דברים. א' בפסוק זה, ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואוזנים לשמוע עד היום הזה, ב' רש"י מוסיף שאמר להם אף את הפסוק היום הזה נהיית לעם. ונמצאו למדים, דבלא שיש השתוקקות לתורה אין הלב מסוגל לדעת ואין העינים רואות ואין האוזנים שומעות, דודאי שהשמיעה והראיה החיצונית קיימת, אבל הראיה והשמיעה והלב הנכון לראות את דברי התורה, כל אלו לא קיימים כל עוד אין התורה עם כל הכוחות, שלזה אפשר רק אחרי השתוקקות לתורה, ובלא זה אין כלל ישראל נקרא עם לה' אלוֹקֶיךָ, ולפיכך שני הדברים תלויים בזה שהיה לישראל השתוקקות לתורה, א' בזה קיבלו לב לדעת עינים לראות ואוזנים לשמוע את דברי התורה, ב' בזה נעשה כלל ישראל עם לה' אלוֹקֶיךָ, ונמצא דזהו התנאי להיות ישראל עם לה' אלוֹקֶיךָ.

(ספה"ק)

◆ זוהר חדש פרשת כי תבוא ◆

רבי שמעון בן יוחאי, אול ליה נערק למדברא דלוד, ואתגניזי בחד מערתא, הוא ורבי אלעזר בריה. אתרחיש לון ניפא, ונפק להו חד חרובא, וחד מעינא דמינא. אכלי מההוא חרובא, ושתאן מאינן מיין. הנה אליהו וכוור לטוב, אתי לון בכל יומא תרי זמני, ואוליף לון. ולא ידע איניש בהו. יומא חד הוו חכימינא בבי מדרשא שואליו, ואמרין, קללות שבתורת פהנים, אינון כנגד בית ראשון. קללות שבמשנה תורה כנגד בית שני ונלות אחרון. בקללות שבתורת פהנים, אית בהו הבטחות, ובהיבוי דקודשא בריך הוא לישראל, דכתיב, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. וכתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם. קללות שבמשנה תורה, לית בהו הבטחות, ולית בהו נחמה כלל, כמא דכתיב בקללות קדמאין. ולא הוו ידעי. קם רבי יהודה בר אלעאי ואמר, חבל על גרועותא דבר יוחאי, ולית מאן דינע מניה. ואלו ידעי, לית רשו לגלגא ליה. ר' יוסי בן רבי יהודה, קם יומא חד בצפרא, חמי כל אינון עופין דאינון הוו טאסן, ושפנינא חדא אולא בתריהו. קם על רגלוי ואמר, שפנינא, שפנינא מהימנא, מיומא טופנא דיוקנא דעמא קדישא, לך יאות ולך נאה, ויל ועביר לי שליחותא חדא לבר יוחאי, באתר דאיהו תמן. אסתחרא ההוא שפנינא וקמת קמיה. כתב פתקא חדא, ואמר מה דאמר. וקמת שפנינא ונסלת בפומה, ואזלת לגביה דרבי שמעון, ושויאת ליה בכנפא. אסתפל בההוא פתקא, ובכה, הוא ורבי אלעזר בריה. ואמר, כפינא על פרישותנא מן חבריא, וכפינא על מלין אלין, דלא אתגליון להו, מה יעבדון דרי בתראי, אי ישגיהון בהאי. אההבי, אתא אליהו וכוור לטוב, חמי דבכי, אמר בשליחותא אחרא הוינא זמין, השתא, ושדרי קודשא בריך הוא לשכבא דמעין. אי רבי, אי רבי, לא הנה אצטריך השתא לגלגא לצדיקינא מלין אלין. אכל כך אמר קודשא בריך הוא, בקללות קדמאין אית ליב קראי, וכלהו לקביל שבילי דאורייתא. בקללות בתראי אית בהו נ"ג קראי, לקביל פרשין ואורחין דאורייתא. בגלות קדמא דבית ראשון, עברו ישראל אינון שבילין סתימין דסתרא, אתגלי חובייהו, ואתגלי קיצא דיליהו, ונתחמתא ואבטחותא דילהו. בגלות בתרא דבית שני, עברו ישראל ג"ן פרישיות אורחין דאתגליון, אסתים חובייהו, ואסתים קיציהו, ולא כתיב בהו הבטחות ונחמות. אדהכי, עבר חד רוחא, ואפריש לון, וכליק אליהו גו גלגלא דנורא, ואשתאר רבי שמעון, וכבי, ואדמוך אפיתחא דמערתא. אדהכי, אתא אליהו וכוור לטוב, אמר, קום רבי שמעון אתער משנתך, ופאה חולקך, דקודשא בריך הוא געי ביקרך. כל הבטחות ונחמות דישראל, בהני קללות כתיבי. פוק וחוי, מלכא דרחים לבריה, ואף על גב דלפיה ואלקויה, רחימו דמעוי עליה. פד אחוי רוגזא תקוף, פדון רחמנותא עליה. כך קודשא בריך הוא, אף על גב דלייט, מלוי ברחימו. אתחזיון באתגלויא לנוסין, ואינון טביון סניאן, בגין דאלין קללות ברחימו הוו. מה דלא הנה בן באינון קדמאין, דכלהו הוו בדינא תקוף. באלין אית דינא ורחימו, כאפא דרחים על בריה, ורצועה דמלקיותא נקיש בידיה, עביר נחימו סניא, וקלין ברבין. ומלקיותא בליין ברחמי. וקשינא מפל אינון קללות, דא הוא דכתיב, (דברים כח) גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה יעלם ה' עליך עד השמדך. הכא אינון הבטחות דאפא על בריה, ברחימו סני. יעלה לא כתיב, אלא יעלם, וכבש לון, ויכסי לון בנוקבא דדוכמיהו, דלא יפקון לבר, ויהון פבושין ומכוסין בנוקביהו. עה השמדך, מה דלא יהי לעלם ולעלמי עלמאין, דהא אומי קודשא בריך הוא, דלא ישיצי ית ישראל לעלם ולעלמי עלמין, ודוכמיהו יהי קיים תדירא. דכתיב, (ישעיה סו) בן עמר זרעכם ושמכם. וכתיב, (ירמיה לא) פה אמר ה' אם ימדו שמים מלמעלה כו'. והואיל ובאומא איהו דלא ישתיעון ישראל, זמין יהון כל מכתשין ומרעין סמירין ומכוסין, דלא יפקון לבר לאבאשא לון, עד זימנא דישתיצון מן עלמא, מה דלא יהא לעלם ולעלמי עלמין. סופא דכולהו וסיומא דילהו, (דברים כח) והשיבך ה' מצרים פאניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסוף עוד לראתה והתמפרתם שם לאיבך לעבדים ולשפחות ואין קנה. הכא הבטחות ונחמות, דזמין קודשא בריך הוא למעבד לישראל בסוף יומא. והשיבך ה' מצרים פאניות, אבטחותא לאתבא ולמיעבד נסין ואתין דעבד קודשא בריך הוא במצרים, ביומין קדמאין. פדבר אחר (מיכה ו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. פאניות, הכא איהו, כמא דאמרת, דאת דריש בעניות, שתכלה פרוסה מן הכיס. אבל, זמין כל בני עלמא למית עליהו דישראל על ספין דקמא, ונחשבון לשיצאה לון מן עלמא, וכלהו מביעין גו ימא, כמא דעבד ביומין קדמאין. ותמן איהו הדרה סניאה. כתיב הכא פאניות, וכתיב התם (ישעיה מג) פאניות נתם. מה להלן הנה אף פאן הנה. בדרך אשר אמרתי לך. מן יומא דאתברי עלמא, לא גלי גבורתיה קודשא בריך הוא לאתחואה בעלמא, ושעתא דרעותא, אלא בההוא דרך. כי פאשר ראייתם את מצרים, פאותו דרך, ובההוא גונא יעבד לך. דהא לבתר מפל שאר סמירין ותפנשון עליהו דישראל, ונחשבון ישראל, דזמנא דא יתאבדון, ואינון זבינן לבעלי דבביהו, חדא הוא דכתיב, (דברים כח) והתמפרתם שם, ונמפרתם לא כתיב, אלא והתמפרתם, בלבבכון תחשבון דאתון זבינן, ולא הכי, דהא ואין קונה כתיב, ולית מאן דוביל לשלפאה עליהו. וכל דא, לסוף יומא. ותלויא פולא בתיובתא. וכולא סתים. כמא דכתיב, (שם כט) למען תשפילו את כל אשר תעשון. מאן דאית ליה לבא, יסתפל וידע לאתבא למאריה. אמר ליה ר' שמעון, פאן אתר אתגלויא פירקנא דישראל בהני קללות. אמר, אשגח ודייק, דוכתא בישא מפלהו, תמן חוי. אשגח ודייק ואשפת, דכתיב, (שם כח) והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויום ולא תאמין בתעך. ואף על גב דודעי חכריא זמן, אינון חיים, תלוין קמן וספיקון. ועיקרא איהו וציבון מלין. כתב פתקא לעידן רמשא, ושויח פסום שפנינא, ואזלת לגביה דרבי יוסי, דהנה דוכתיה, ועינוי מחכאן. בין דחמא לה, אמר, שפנינא. כמא את מהימנא מפל עופא דשמאי, קרא עליה, (בראשית ח) ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפייה. נפל פתקא, ועאל לגבי חברינא, ואחמי לון. וכחי לון עובדא, תוודו. ככה רבי יהודה ואמר, ווי אף על גב דלא ידעינן ליה, (קהלת יא) מקום שיפול העין שם יהוא. אתר דבר יוחאי תמן, חברינא בהריה, ומתערין מניה ואולפין מניה. וכאה נפשיה דבר יוחאי, דקודשא בריך הוא עביר עמיה נסין, ואיהו גזיר, וקודשא בריך הוא מקיים. ועתיד למחוי רישא לצדיקינא, דיתבי בגנתא דעדן. ויקבל אפי שכניתא, ונחמי לקודשא בריך הוא, וישתעשע עם צדיקינא, ויימא להו, באו נשתחוה ונכרעה נכרעה לפני ה' עושנו.

כי תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז

ר"ב ברכות יעטה מורה על ראש האי גברא יקרא לעטר
 אור מופלא רום מעלה תלמיד חביב להרה"ק מטאהש שליטי"א
 שורש למעלה בקודש להרה"ק הסבא קדישא מראדשיץ נין ונכד
 ישפיע עלינו מדרכיו תורה ויראת שמים ומדות טובות וישרות להשריש
 שבתו וקמתו להעלחת כל תלמיד בקשר אדוק ופנימי
 יומם ולילה לא ימוש מוכרנו תורה ועבודת עבודה להרביץ
 בריד הכשרון ופאר המעלות איש חי ורב פעלים לתורת
 הלא הוא מורינו הנאמן בפי כל נערץ ונעלה וידיד כל אחד באמת

הרב הגאון הצדיק רבי יחזקאל יודא סג"ל גליקמאן שליטי"א

אב"ד וראש ישיבת תורת אמת דראדשיץ

ובכן נאמר לפניך שירה מעומקא דלבא וביראת הכבוד נביע מיטב איחולינו

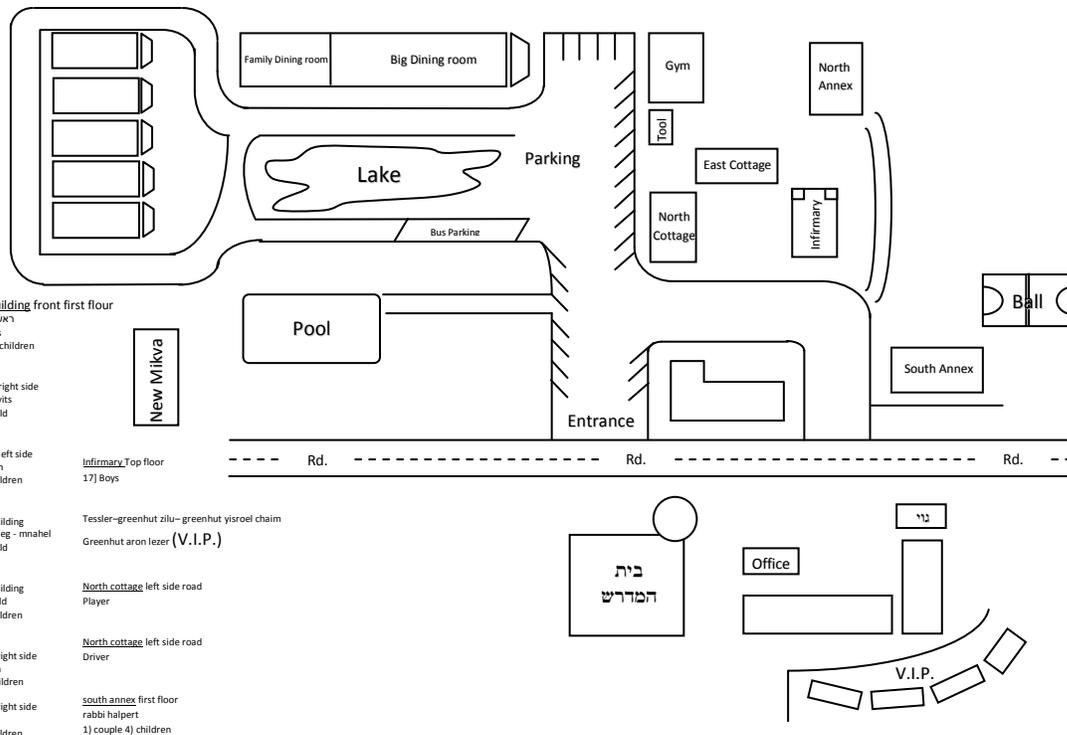
ואחת היא ברכותינו שימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור ולהרביץ תורה לעדרים עוד רבות בשנים ולראות נחת דקדושה מן התלמידים וכל יוצאי חלציו עדי נוכח בקרוב לקבל פני משיח צדקינו בב"א

כ"ד תלמדיו המתאבקים בעפר רגליו ושותים בעמא את דבריו

תלמידי הישיבה

ג"א מצטרפים בעירופא דרבנן וביקרא דאורייתא
 לכבוד מעלתו הרמה

113 ת"ת הא"י"ש והקש"יח"ס

◆ נאה דורש ◆

"ארמי אובד אבי",

שטעלט זיך א קשיא, פארוואס דערמאנט מען "ארמי אובד אבי" נאר ביי בכורים אין נישט ערגעץ אנדערש און די תורה?

אויף דעם קען מען פארענטפערן, אין אמת'ן אריין איז דאך שווער אויף יעקב אבינו פארוואס ער האט געוואלט חתונה האבן מיט רחל – וואס זו איז יונגער, פארקערט ווי די סדר העולם, אז מ'זעמט די עלטערע. נאר יעקב אבינו האט נישט געוואלט חתונה האבן מיט לאה, אזוי ווי עס שטייט אין פרקי דר"א אז לָבָן פלעגט שחט'ן א בָּכּוּר אין געמאכט מיט דעם כישוף, און עס האט דערציילט עתידות, און וועגן דעם האט ער געדינט צו בְּכוֹרוֹת אין געהאלטן אז עס איז א גאט {רח"ל}.

און צוליב דעם האט יעקב אבינו נישט געוואלט חתונה האבן צו די בְּכוֹרָה {לאה} כדי עס זאל נישט זיין קיין אבק ע"ז, איז לָבָן געגאנגען בערמה אין האט יא חתונה געמאכט יעקב צו לאה.

איז כדי א מענטש זאל זיך נישט טועה זיין אין זאגן אז פארוואס האט השי"ת געהייסן ברענגען בכורים וועגן די חשיבת אין קדושה פון א בְּכוֹר האט השי"ת געהייסן זאגן, "ארמו אובד אבי", ווען מען ברענגט בכורים צו זאגן אז ארמי {לָבָן} וואס דינט צו בְּכוֹרִים האט געוואלט "מאבד" זיין יעקב אבינו אין איהם מכשיל זיין מיט אבק ע"ז, אבער "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתן לי ה'", איך ברענג בכורים אפצוגעבען הכרת הטוב פאר השי"ת.

-שער בת רבים-

◆ חידות ◆

1. ווי שטייט אין תהלים א ווארט מיט 5 "ממ'ס"?
2. וועלכע ברכה מאכט מען נאר אין א מיטוואך אדער אין א דאנערשטאג?
3. ווען קומט אויס אז מען זאל ליינען 4 טעג און א צי נישט יום טוב?
4. וועלכע 4 ברכות מאכט מען נאר איינמאל א יאר?
5. ווי ביים דאווענען איז דא 5 ווערטער וואס הייבן זיך אהן מיט אן "אלף"?
6. ווי שטייט יהודה {יודא} ביי די ערשטע ברכה אין שמונה עשרה?
7. וועלכע ברכה מאכט מען נאר 2 מאל א יאר?
8. ווי ביים דאווענען איז ד 38 ווערטער וואס הייבן זיך אהן מיט א "ר"?
9. ווי אזוי קען זיין אז איינער עסט עפל און צוליב דעם דארף ער מאכן 20 ברכות?
10. זעצט איין די גמרא: "אמר ר' זירא תרנגול למי מותר למכור לו תרנגול לבן תרנגול לבן למי אסור למכור לו תרנגול לבן." וואס מיינט דאס?

התשובת נמצא בעמוד ד'

בס"ד

שמה תשמה רעי"ם האהובי"ם ~ תשמהך יצירך בג"ן עדי"ן

ברוך אברהים לקל עליון ובשפתותינו נאמר צו את יהושע וחוקהו ואמננהו ומשנהו בדומה לו **חמאיר** לארץ ולדדים עליה ברחמים, רודף צדקה וחסד כל היום, תמיד לעזר בני ישראל, תתן אמת לעקיב וחסד לאברהים, ושמח שמו אברהים ומצאת את לבבו נאמן לפניך, **ועקיב** איש תם יושב אוהלים מקימי עולמות של תורה, ובפרט לעני"ג את השבת בכל מיני מטעמים

הלא חמה הרבני הנגידים

הרה"ח מוה"ר ר' **אברהם יהושע פריינד** שליט"א ואתו עמו הרה"ח מוה"ר ר' **מאיר יעקב טעסלער** שליט"א אבדק"ק נאסוד והגלילות קרית יואל יצ"ו אבדק"ק ביקענא מלפנים סלאטיפינא קרית יואל יצ"ו

ואתם עמם

הרה"ח מוה"ר ר' **נחום עזריאל גרינהויט** שליט"א ראש הקהל דקהילתנו הק'

הם העומדים על הפקודים לעמוד ולשרת במסירות נאמנה ועבודת הקודש עליהם ישאו בתור

חברי הנהלת ישיבת תורת אמת דראדשיין

ואחת היא בקשתינו מלפני אלוקי יעק"ב מאריה דאברהים ואלקא דמאיר יעני ישלם ה' פעלם ותהא משכורתם שלימה מעם ה' אלוקי ישראל

על זאת שחבו אהובים ורוממו יחדיו ברוך שיר ושבח, ובפרט קראת לשבת ענ"ג, נביע תודתנו מעומק הלב על שבת ההתוועדות, בעוה ובכוח, ועל כל הטובה שעוסקים בכל ימות השנה לנצח, לקיים את דברי התורה הזאת ולחזק ולבסס ישיבתנו הק' לשגשג ולפרוח,

המבורכים מעומק הלב פנימה

1117 תמוז ה'תשס"ז

נערך ונסדר ע"י הבהור יעקב יהודא פערל ני"ו

הגליון הזה נתנדב

מו"ה מאיר שמעי' ברייער הי"ו

בהשתדלות הב' משה אהרן פילעפף ני"ו

לעילוי נשמת

ר' שלום נחמן ב"ר חיים ז"ל - ר' ישראל ב"ר מאיר ע"ה - ר' משה אהרן ב"ר יהודה ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.